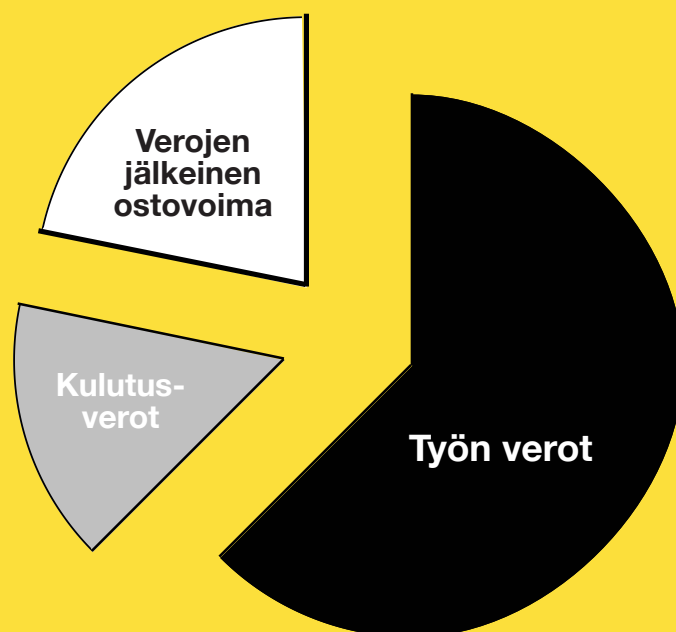

Työvoima- kustannuksen verokiila 2005

Jaana Kurjenoja

TIIVISTELMÄ

Työvoimakustannuksen verokiila on tänä vuonna 54,7 prosenttia työnantajan maksamasta keskituloisen työntekijän työvoimakustannuksesta. Verokiila on se osa työnantajan maksamasta työn hinnasta, joka ei päädy verottomana kulutuspalkkana työntekijälle, vaan menee yhteiskunnalle erilaisina veroina ja veroluontoisina maksuina. Verokiila on kaventunut 5,6 prosenttiyksikköä vuodesta 1995, jolloin palkkaverotus oli kireimmillään.

Työvoimakustannuksen nousun verokiila on 63,7 prosenttia keskituloisen palkansaajan palkan lisäyksestä johtuvasta työvoimakustannusten kasvusta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että taatakseen työntekijälleen esimerkiksi 50 euron kaikkien verojen jälkeisen kuukausittaisen kulutuspalkan kasvun, työnantajan on maksettava 138 euroa enemmän työvoimakustannuksia kuin aikaisemmin.

Verokiila on sitä leveämpi mitä suurempi palkka on. Kun 50 euron kaikkien verojen jälkeinen kulutuspalkan lisäys maksaa keskituloisen palkansaajan työnantajalle 138 euroa kuussa, korkeinta marginaaliveroa maksavan palkansaajan työnantajalle se maksaa jo 179 euroa.

Työn teettämistä ja ostamista rasittaa kaksinkertainen verokiila. Kaksinkertaiseen verokiilaan sisältyvät työntekijän työvoimakustannuksen verokiila sekä kaikki verot, jotka työpanoksen ostamisen hintaan ja sitä varten ansaittavaan tuloon liittyvät. Jotta kotitalous pystyisi kustantamaan esimerkiksi remontin tekijälle 1505 euron kaikkien verojen jälkeinen kulutuspalkan, remonttipalvelua ostavan pariskunnan on ansaittava yhteensä 7000 euroa. 7000 eurosta 78,5 prosenttia menee kaksinkertaisen verokiilan tilkkeeksi ja 21,5 prosenttia päätyy kaikkien verojen jälkeen työntekijälle.

Kotitalousvähennys toimii tehokkaasti kaksinkertaisen verokiilan lievittäjänä. Esimerkiksi 78,5 prosentin kaksinkertainen verokiila voi kotitalousvähennyksen myötä kaventua 45,6 prosenttiin. Kotitalousvähennyksen käyttö onkin kahdessa vuodessa kaksinkertaistunut: 2001 vähennyksen saajia oli runsaat 72 000 henkilöä ja 2003 heitä oli jo noin 144 000.

Suurin osa verokiilasta ja varsinkin palveluja rasittavasta kaksinkertaisesta verokiilasta on palkkaan sidottuja työntekijän ja työnantajan maksamia veroja ja veroluontoisia maksuja. Leveä kaksinkertainen verokiila rasittaa niin työn suorittajan kuin palvelun ostajankin ostovoimaa. Kaksinkertainen verokiila on työllistämisen este palvelualoilla.

Tutkimuksen on tehnyt Veronmaksajain Keskusliiton pääekonomisti Jaana Kurjenoja

SISÄLLYS

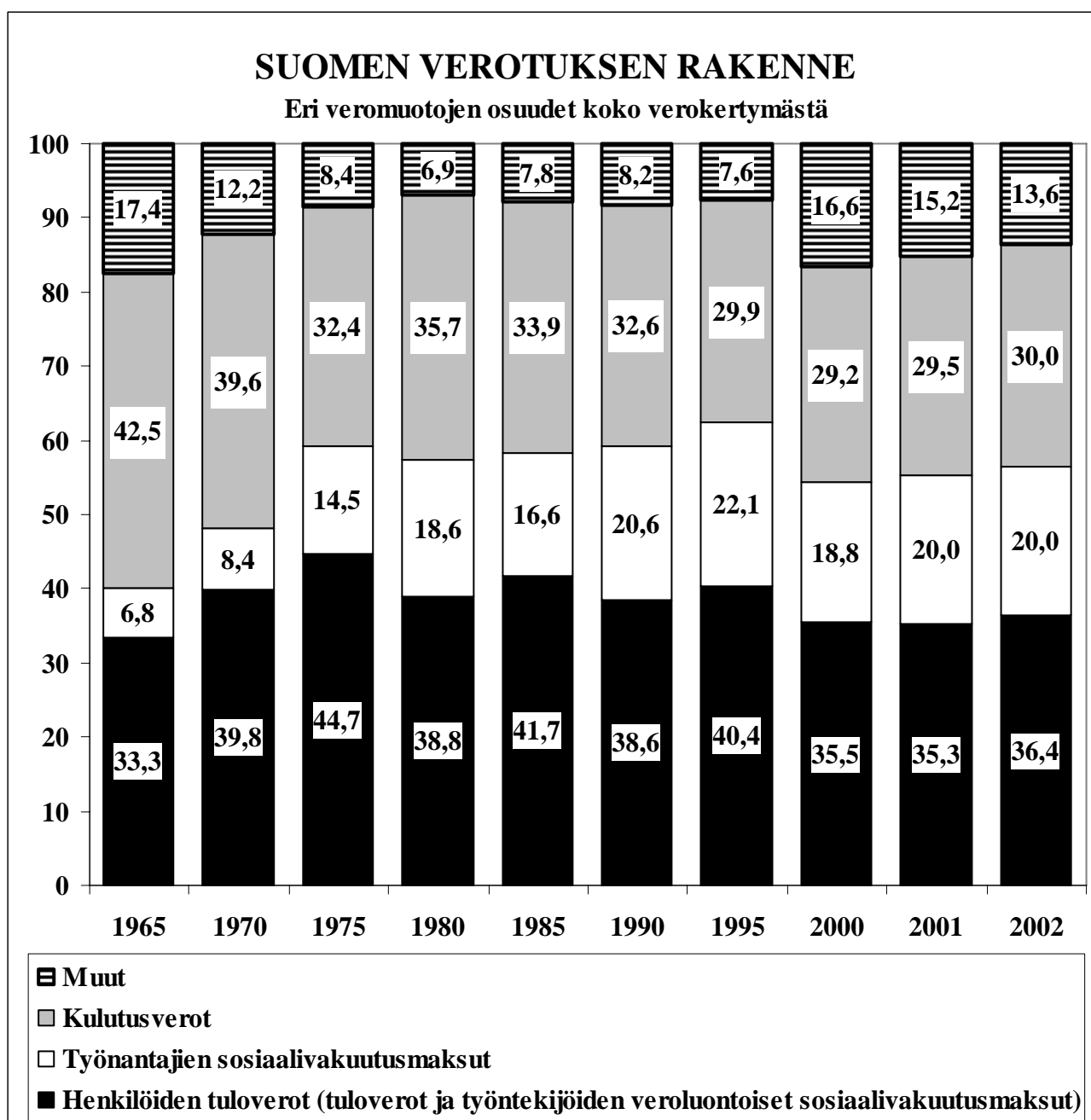
TIIVISTELMÄ

1. JOHDANTO	4
1.1 Taustaa	4
1.2 Verokiilaan liittyviä käsitteitä	8
1.3 Tutkimuksen rakenne	10
2. TYÖN VEROKIILA 1987-2007*	11
2.1. Verokiilaan vaikuttavat tekijät	11
2.1.1 Palkansaajan tuloverotus	11
2.1.2 Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut	14
2.1.3 Kotitalouksien kulutus	16
2.2 Työvoimakustannuksen kokonaisverokiila	17
2.3. Työvoimakustannuksen nousun verokiila	19
2.3.1 Keskipalkkainen teollisuustyöntekijä 1987-2007*	19
2.3.2 Työvoimakustannuksen nousun verokiila eri palkkatasoilla 2005	21
3. TYÖN KAKSINKERTAINEN VEROKIILA JA KOTITALOUSTYÖN VEROVÄHENNYS	23
3.1 Kaksinkertainen verokiila	23
3.2 Kotitaloustyön verovähennys	26
4 LOPUKSI	31
LÄHTEET	32
Liite 1 Keskivertotyöntekijän keskimääräinen veroaste ja lisätulon rajaveroaste 1987-2007*	
Liite 2.1 Palkansaajien tuloveroperusteita 1991-2005	
Liite 2.2 Palkansaajien tuloveroperusteita 1991-2005, valtion tuloveroasteikko	
Liite 3 Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut 1987-2007*	
Liite 4 Kotitalouksien kulutukseen kohdistuvat välilliset verot 1987-2007*	

1. JOHDANTO

1.1 Taustaa

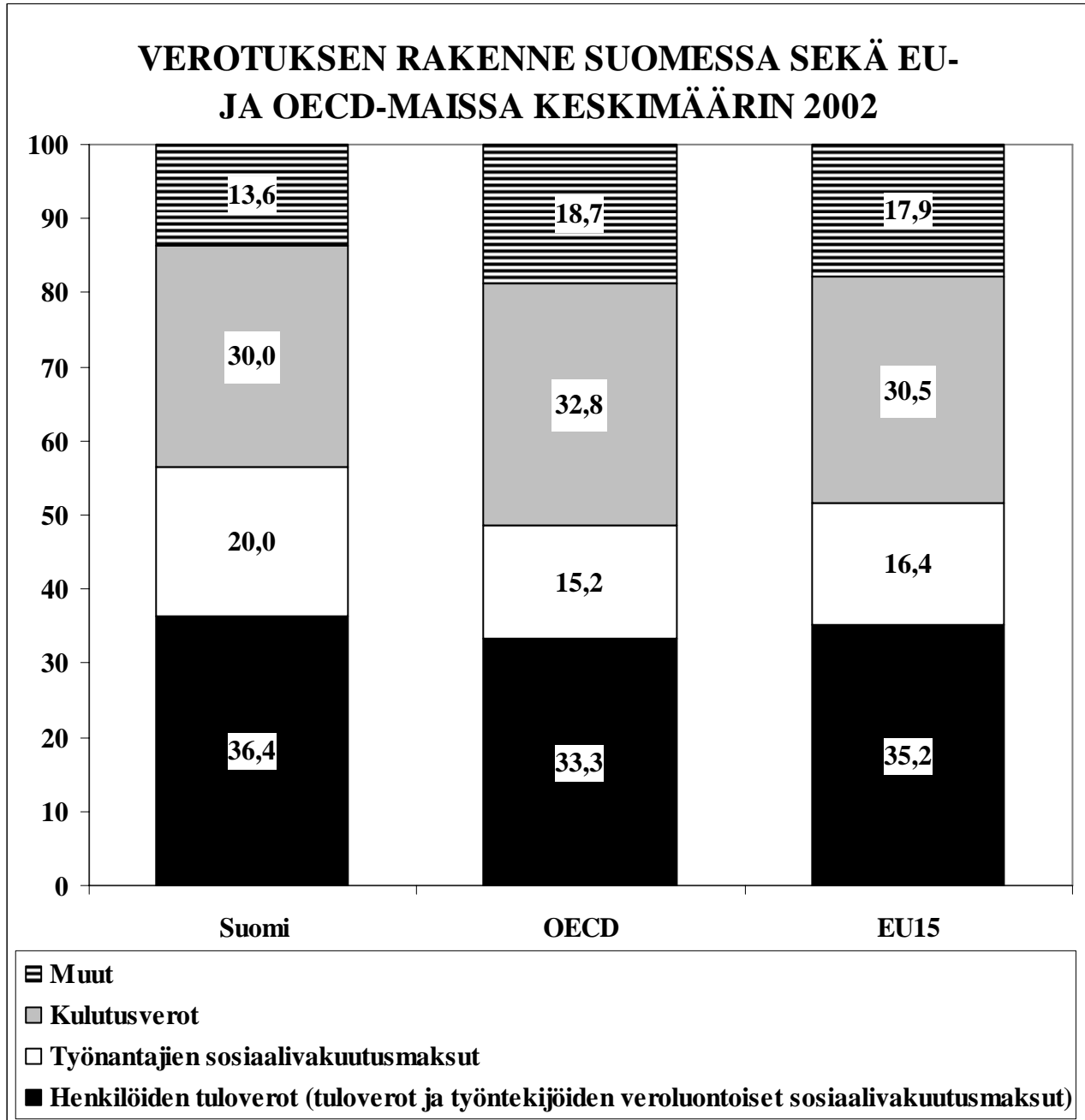
Suomen verorakenne painottuu tulojen ja kulutuksen verottamiseen. Nykyään verotuloja kerätään suhteellisesti enemmän henkilöverotuksesta ja työhön liittyvistä sosiaalivakuutusmaksuista kuin 1965 ja 1970. Kulutusverotuksen osuus kaikista verotuloista on nykyään selvästi pienempi kuin 1970- ja 1980-lvuilla. (Kuva 1.1.)

Lähde: SourceOECD 2005.

Kuva 1.1 Suomen verotulojen rakenne 1965–2002. Veromuotojen prosentiosuudet verotuloista.

Vuonna 1970 kulutusverotuksen osuus kaikista verotuotoista oli noin 40 prosenttia ja henkilöverotuksen ja työhön liittyvien sosiaalivakuutusmaksujen osuus noin 48 prosenttia. Vuonna 1995, jolloin palkkaverotus oli kireimmillään, henkilöverotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen osuus verotuotoista oli 62,5 prosenttia ja kulutusverotuksen vain 30 prosenttia. 2000-luvun alussa kulutusverotuksen osuus kaikista verotuotoista on ollut samalla tasolla kuin 1995, mutta henkilöverotuksen ja työnantajamaksujen osuus on pienentynyt runsaaseen 56 prosenttiin.

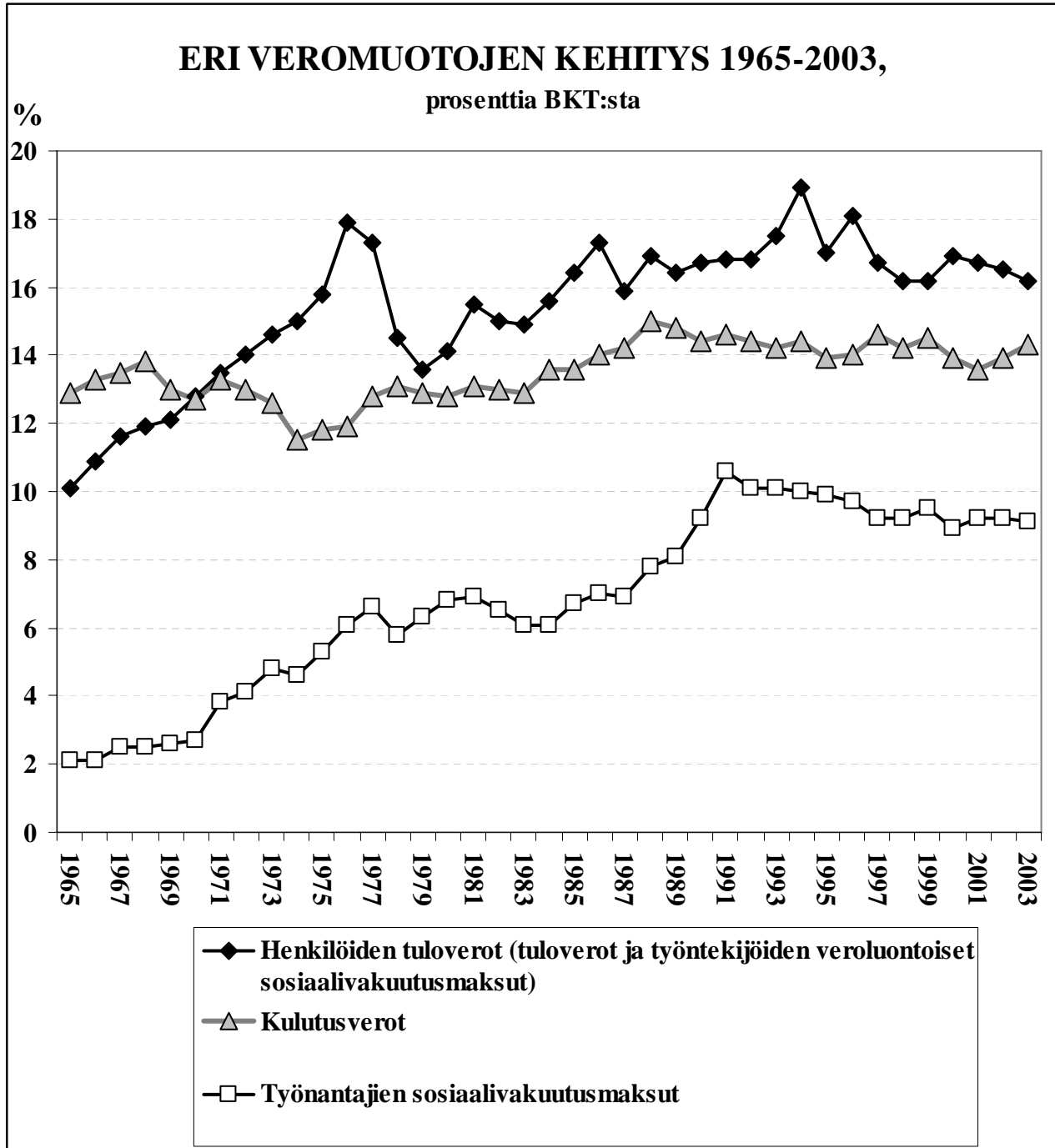

Lähde: SourceOECD 2005.

Kuva 1.2 Verotuksen rakenne Suomessa sekä EU- ja OECD-maissa keskimäärin 2002. Veromuotojen prosenttiosuudet verotuotosta.

Vaikka henkilöverotus ja työhön liittyvät sosiaalivakuutusmaksut ovat yhdessä yleensä tärkeimpiä verotuksen muotoja kehittyneissä länsimaissa, Suomessa niiden osuus

verotuotoista on keskimäärin suurempi kuin muualla. Kulutusverotuksen osuus verotuotoista on Suomessa pikkuisen pienempi kuin EU- tai OECD-maissa keskimäärin, mutta henkilöverotuksen ja työnantajamaksujen osuus on noin 5 prosenttiyksikköä suurempi kuin EU:ssa ja 17 prosenttiyksikköä suurempi kuin OECD-maissa keskimäärin. (Kuva 1.2.)

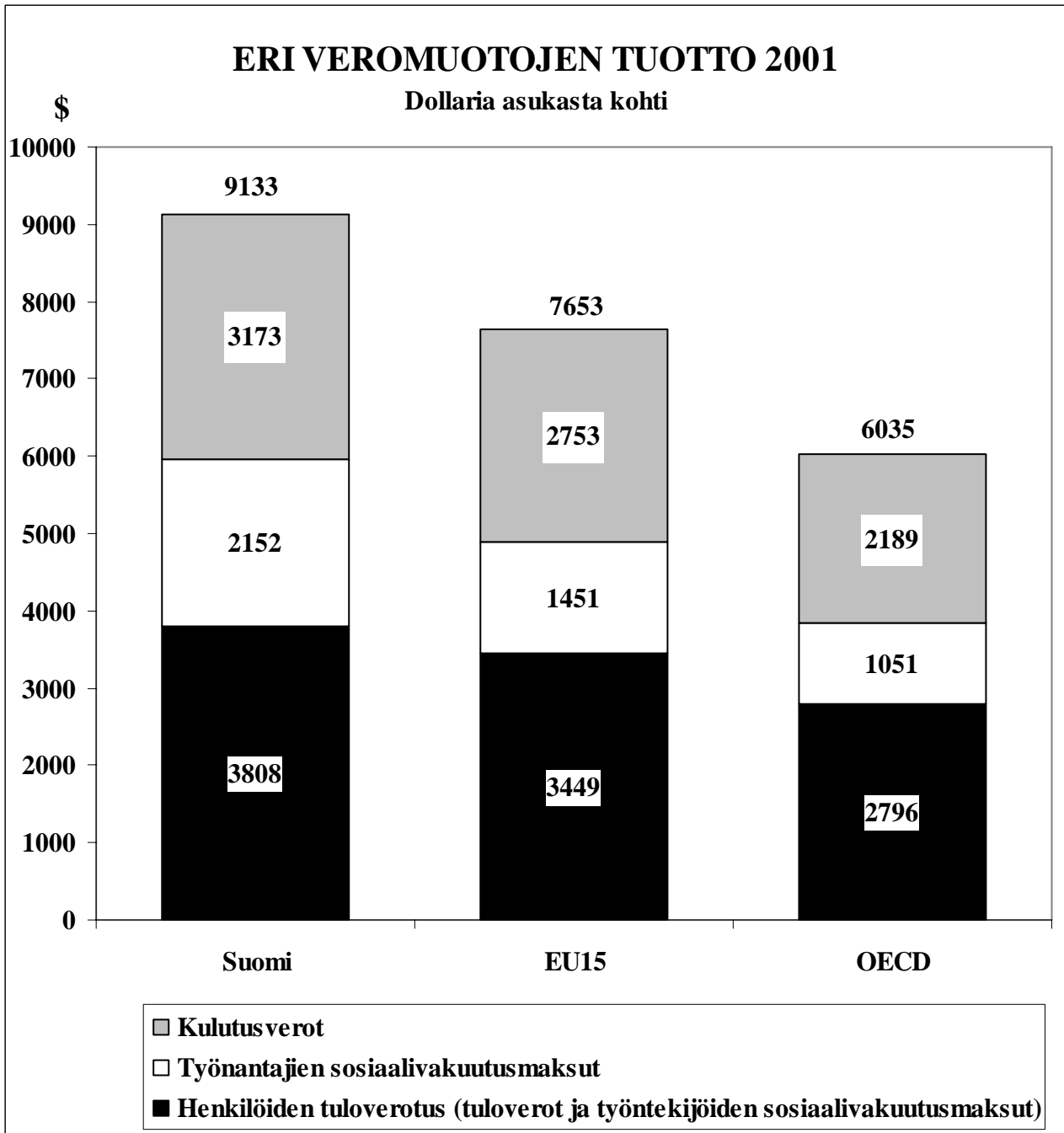

Lähde: SourceOECD 2005.

Kuva 1.3 Eri veromuotojen osuudet bruttokansantuotteesta Suomessa 1965–2003.

Henkilöverotuksen osuus bruttokansantuotteesta on vuodesta 1985 pysytellyt kohtuullisen vakaana: muutamia yksittäisiä piikkejä lukuun ottamatta runsaassa 16 prosentissa. Myös kulutusverotuksen BKT-osuus on vuodesta 1985 lähtien pysytellyt lähellä 14

prosenttia. Sen sijaan työnantajamaksujen BKT-osuus nousi ensin varsin voimakkaasti 1985–1991, minkä jälkeen se on ollut suhteellisen vakaa: noin 9-10 prosenttia. (Kuva 1.3.)

Lähde: SourceOECD 2005.

Kuva 1.4 Eri veromuotojen tuotto asukasta kohti Suomessa, EU-maissa ja OECD-maissa keskimäärin 2001, dollaria asukasta kohti.

Niin kulutusverotus kuin työn verotuskin on Suomessa usein ankarampaa kuin muissa teollistuneissa länsimaissa (esim. Kurjenoja 2005 ja Oksanen 2005). Ei siis ole mitenkään ihmeellistä, että sekä henkilöverotuksen että kulutusverotuksen tuotto asukasta kohti on Suomessa suurempi kuin EU- tai OECD-maissa keskimäärin. Kuvasta 1.4 nähdään, että varsinkin työnantajamaksut tuottavat Suomessa suhteellisen hyvin. Nii-

den tuotto on 48 prosenttia suurempaa kuin EU-maissa keskimäärin ja kaksinkertaista OECD-maihin verrattuna. Tämä on varsin mielenkiintoista, sillä työnantajamaksut eivät Suomessa ole suhteellisesti yhtä ankaria kuin esimerkiksi palkansaajan marginaaliverotus (Kurjenoja 2005). Toisaalta Suomen työnantajamaksuissa ei ole bruttopalkkaan sidottuja porrastuksia kuten monissa muissa maissa, vaan eri palkoista peritään työnantaja- ja työntekijämaksuja saman prosentin mukaan.¹

1.2 Verokiilaan liittyviä käsitteitä

Veronmaksajain Keskusliitto on jo monen vuoden ajan seurannut verokiilan ja palkkaverotuksen kehitystä (ks. esim. Kurjenoja 1998, 2001a ja 2003a, ja Lehtinen 1995), sillä työn hinta ja työn tekemisen ja teettämisen kannattavuus ovat olennaisia tekijöitä työllisyyden tason kannalta. Tässä julkaisussa analysoidaan verokiilan kehitystä aina vuodesta 1987 lähtien tähän päivään asti. Samalla tarkastellaan verokiilan osia: työnantajan veroluonteisia maksuja, työntekijän palkkaverotusta sekä kulutuksen verotusta.

Verotus vaikuttaa työvoimakustannuksiin kolmea kautta: työnantajan palkkasidonnaisina sosiaalivakuutusmaksuina, työntekijän palkkasidonnaisina veroina ja veroluonteisina maksuina sekä työntekijän kulutuksessaan maksamina välillisinä veroina. Nämä kolme tekijää muodostavat palkkatulon verokiilan. Työntekijälle jää verotuksen jälkeen käteen kulutukseen käytettävä kulutuspalkka, ja työnantaja maksaa näiden kaikkien osatekijöiden summan tuotantopalkkana. Verokiilaa voidaan tarkastella joko koko vuotuisen työvoimakustannuksen verokiilana eli verojen osuutena työvoimakustannuksesta tai palkan lisäyksestä johtuvana työvoimakustannusten nousun verokiilana eli verojen osuutena työvoimakustannusten noususta.

Työntekijän maksamat palkkaverot, eli palkkasidonnaiset verot ja veroluonteiset maksut, sisältävät valtion tuloveron, kunnallisveron, kirkollisveron, työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksun, sairausvakuutusmaksun sekä kaikki viran puolesta tehtävät vähennykset. Työnantajan palkkasidonnaiset sosiaalivakuutusmaksut sisältävät työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksun, sosiaaliturvamaksun (sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksu) sekä tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksun. Arvonlisävero muodostaa suurimman osan työntekijän palkastaan maksamista kulutusveroista. Muita verokiilalaskelmissa huomioitavia kulutusveroja ovat erilaiset valmisteverot (esimerkiksi energiaverot) sekä auto-, moottoriajoneuvo- ja ajoneuvovero.

Joskus verokiilasta puhuttaessa tarkoitetaan vain työntekijän ja työnantajan maksamia palkkasidonnaisia veroja ja veroluonteisia maksuja (esim. OECD 2005). Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että kulutusverojen osuutta työntekijän palkasta voidaan vain arvioida, kun taas työhön liittyvät verot voidaan laskea tarkasti. Talusteoriassa verokiilan määritelmä on kuitenkin työnantajan maksaman tuotantopalkan ja työntekijän kulutukseen käyttämän kulutuspalkan erotus, jolloin verokiilaan sisältyvät myös kulu-

¹ Työnantajamaksuissa on porrastuksia työnantajan suuruuden tai sektorin mukaan, mutta ei yksittäisten työntekijöiden palkkojen mukaan.

tusverot (esim. Hansson ja Stuart 1990; Layard, Nickell ja Jackman 1991; Pohjola 1998).

Seuraavassa luvussa esiteltävää verokiilaa tarkastellaan niin sanotun keskimääräisen teollisuustyöntekijän avulla (average production worker). Keskimääräinen teollisuustyöntekijä on OECD:n käyttämä määre, jolla kuvataan palkkakustannuksia eri maissa (esim. OECD 2005). Keskimääräisen teollisuustyöntekijän ansiot vastaavat hyvin Tilastokeskuksen määrittelemää talouden keskipalkkaa. Tutkimuksen keskimääräinen teollisuustyöntekijä on alle 53-vuotias. Ikäoletus on tärkeä vuodesta 2005 eteenpäin laskettavissa tuloveroprosenteissa, sillä 2005 palkansaajan vähennyskelpoista työeläkemaksua korotettiin vähintään 53-vuotiailla: alle 53-vuotiailla se on 4,6 prosenttia ja vähintään 53-vuotiailla 5,8 prosenttia.

Verokiila esitellään sekä työvoimakustannuksen kokonaisverokiilana että työvoimakustannusten nousun verokiilana. Työvoimakustannuksen verokiila kuvaa verokiilan osien yhteenlaskettua osuutta koko työvoimakustannuksesta eli työvoimakustannusten veroprosenttia. Työnantajan maksama pakollinen työvoimakustannus koostuu siis verokiilasta sekä työntekijän käteen jäävästä kaikkien verojen jälkeisestä kulutuspalkasta.

Työvoimakustannusten nousun kokonaisverokiila on työntekijän palkan lisäyksestä aiheutuvien työvoimakustannusten kasvun marginaaliveroprosentti. Jos työntekijä saa palkankorotuksen, hänestä koituvat työvoimakustannukset kasvavat. Tällöin verokiila kuvaa sitä osaa työvoimakustannusten noususta, jonka yhteiskunta perii veroina tai veroluonteisina maksuina itselleen, ja työntekijälle jää kaikkien verojen jälkeinen kulutuspalkan kasvu. Tässä tutkimuksessa käytetyt verokiilan laskukaavat on esitelty esimerkiksi Lehtisen 1995 ja Viitamäen 1998 verokiilalaskelmien yhteydessä.

Verokiilan laskeminen työvoimakustannusten osalta on varsin selkeää. Palkkaveropuusteet ja veroluontoiset maksut on tarkasti ja yksiselitteisesti määritelty, joten työn verotuksen osuus koko työvoimakustannuksesta on helppoa laskea.² Tässä tutkimuksessa kulutusverotuksen osuuden arviot perustuvat tilinpäätös- ja talousarviotietoihin verokertymistä sekä Tilastokeskuksen tietoihin kotitalouksien kulutuksesta ja kulutusverotuksen osuudesta kotitalouksien kulutuksessa.

Martinez-Mongay (2000) arvioi verokiilan suuruutta eri Euroopan maissa käyttäen pääasiassa kansantalouden tilinpidon tilastosarjoja. Martinez-Mongay päätyi Suomen osalta suuruusluokaltaan samankaltaiseen työvoimakustannuksen verokiilaan kuin tässäkin tutkimuksessa. Martinez-Mongayn tutkimuksessa efektiivinen kulutusveroprosentti (kotitalouksien maksamien kulutusverojen osuus kulutuksesta) on kuitenkin Suomen osalta suurempi kuin tämän tutkimuksen kappaleessa 2.1.3 ja liitteessä 4.

Myös Carey ja Tchillinguirian (2000) ovat arvioineet työvoimakustannuksen verokiilan suuruutta eri OECD-maissa käyttäen OECD:n verotuottotilastoja. Heidän arvionsa vastaa Suomen osalta tämän tutkimuksen arvioita kuitenkin siten, että kulutusverotuksen osuus on suurempi ja työn verojen osuus pienempi kuin tässä tutkimuksessa. Careyn ja Rabesonan (2002) arviot Suomen verokiilasta täsmäivät nekin hyvin tässä tutkimuksessa esitettävien arvioiden kanssa. Careyn ja Rabesonan arvio koko verokiilas-

² Tässä tutkimuksessa työnantajamaksut ovat yksityisen sektorin keskiarvoja.

ta 1990–2000 on hivenen suurempi kuin tässä tutkimuksessa, mutta työn verot on arvioitu hieman pienemmiksi.

Työn ostamiseen ja teettämiseen liittyy usein niin sanottu kaksinkertainen verokiila, joka kasvattaa voimakkaasti palvelun ostamiseen tarvittavaa ja ansaittavaa tuloa. Työsuorituksen, esim. siivous- tai remonttipalvelun, ostajan on ansaittava riittävästi, jotta työntekijälle jäisi tietty verojen jälkeinen kulutuspalkka. Kaksinkertainen verokiila sisältää työsuorituksen ostamiseen tarvittavasta palkasta perittävät verot, ostettavan palvelun hintaan sisältyvät verot sekä työn suorittajan palkasta maksettavat palkkaverot ja palkkaan suhteutetut kulutusverot.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Johdantoluvussa luodaan taustaa myöhemmille verokiilalaskelmille sekä selvitetään joitakin tärkeimpiä tutkimuksessa käytettäviä käsitteitä. Luvussa 2 esitellään työvoimakustannukseen liittyvän verokiilan muutoksia 1987–2003. Kappaleessa 2.1 tarkastellaan verokiilaan vaikuttavia tekijöitä, kuten palkkaverotusta. Kappaleessa 2.2 esitetään palkansaajan työvoimakustannuksen verokiila ja sen vaikutus työvoimakustannukseen. Kappaleessa 2.3 analysoidaan työvoimakustannuksen nousun verokiilan kehitystä ja sen suuruutta eri palkkatasoilla. Luvussa 3 lasketaan työn teettämiseen liittyvä kaksinkertainen verokiila sekä esitellään, miten kotitalousvähennys siihen vaikuttaa. Samalla esitetään myös uusinta tietoa kotitalousvähennyksen käytöstä Verohallituksen tilastojen pohjalta. Luvussa 4 esitetään joitakin ajatuksia tutkimuksen tulosten pohjalta.

2. TYÖN VEROKIILA 1987-2007*

2.1. Verokiilaan vaikuttavat tekijät

2.1.1 Palkansaajan tuloverotus

1980-luvun lopussa palkansaajan tuloverotusta kevennettiin siten, että vuonna 1991 se oli keveimmillään moneen vuoteen. Vuonna 1992 aloitettiin niin sanotut lamakiristykset, ja palkansaajan tuloveroprosentti kasvoi aina vuoteen 1995 asti. Vuonna 1995 tuloverotus oli ankarimmillaan.³

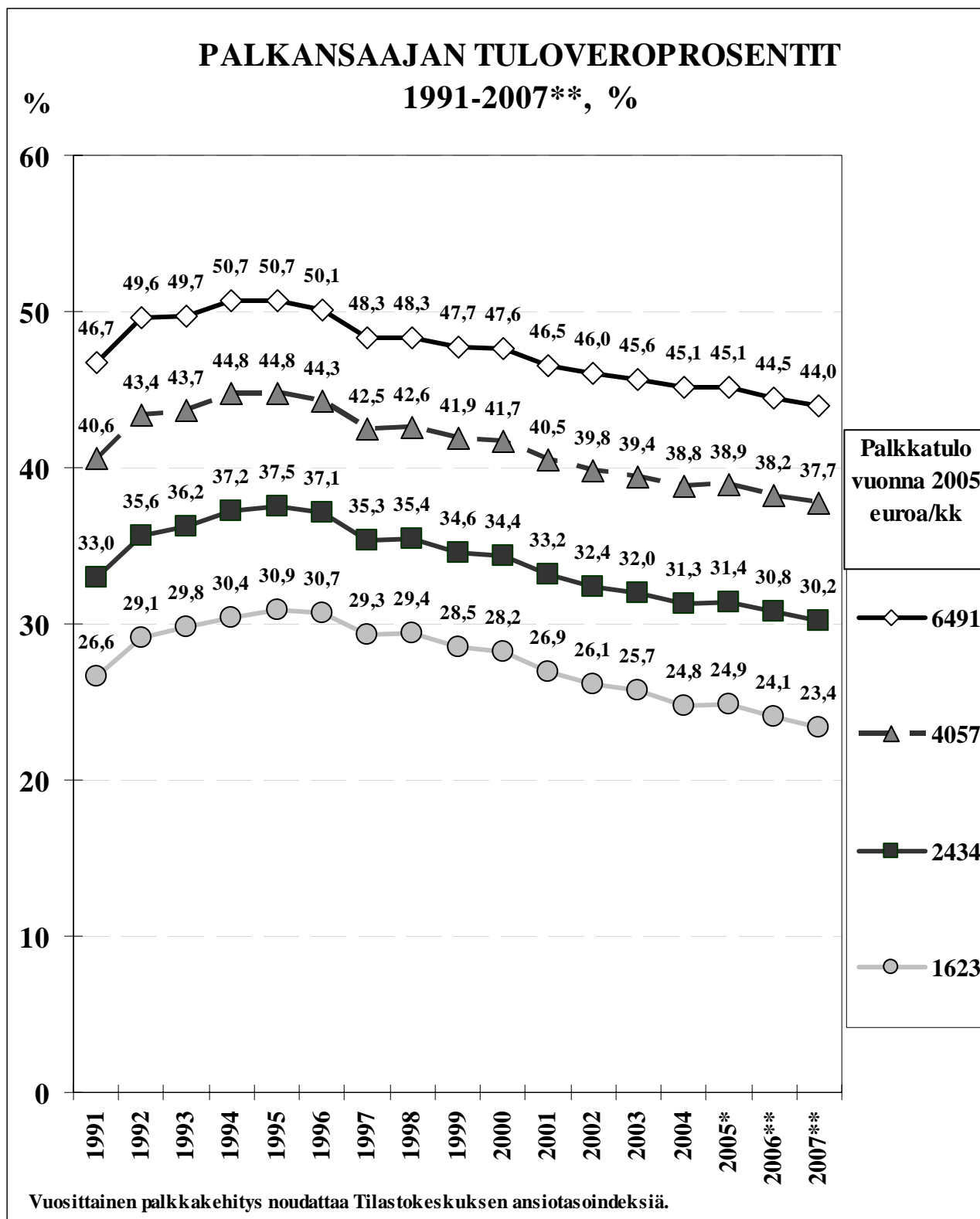
Tuloverotuksen lamakiristykset olivat vielä suuremmat perheellisillä palkansaajilla kuin perheettömällä. Vuonna 1993 valtionverotuksessa ollutta lapsenhoitovähennystä pienennettiin, ja vuonna 1994 perhetuki uudistuksen yhteydessä tuloverotuksesta poistettiin olennaisimmat perhetilanteeseen liittyvät vähennykset.⁴ Kunnallisverotuksesta poistettiin lapsivähennys ja valtionverotuksesta lapsenhoitovähennys. Lisäksi kunnallisverotuksesta poistettiin yksinhuoltajavähennys. Vähennysten poistumista kompensoitiin osittain lapsilisien korotuksilla (Kurjenoja 2001b ja 2003b). Vuodesta 1994 lähtien perheellisten ja perheettömien palkansaajien tuloverotus on ollut yhteneväistä.

Kuvassa 2.1 esitetään perheettömän, alle 53-vuotiaan⁵ palkansaajan veroprosentin vuosittainen muutos eri tulotasolla 1991–2007. Vuoden 2006 tuloveroprosentit on laskettu hallituksen tulopoliittiseen sopimukseen sisällyttämän veropaketin ja Valtiovarainministeriön vuoden 2006 budjettiesityksen mukaisesti. Vuoden 2007 prosentit on laskettu vuoden 2005 tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä sovitun veropaketin mukaisesti. Vuonna 2005 palkansaajan tuloverotus on vajaan kaksi prosenttiyksikköä keveämpää kuin ennen lamakiristystä 1991, mutta vuoteen 1995 verrattuna tuloverotus on keventynyt kuvan neljällä tarkasteltavalla tulotasolla 5,6 - 6,1 prosenttiyksikköä. Vuosien 2006 ja 2007 veronkevennykset painottuvat pienituloisille, joiden tuloverotus kevenee eniten vuoteen 1995 verrattuna. Vaikka tuloverotus on keventynyt eniten tarkasteltavista palkoista pienimmällä tulotasolla ja vähiten ylimmällä tulotasolla, verotuksen keventyminen on kuitenkin ollut suhteellisen tasaista kaikilla kuvan 2.1 neljällä palkkatasolla.

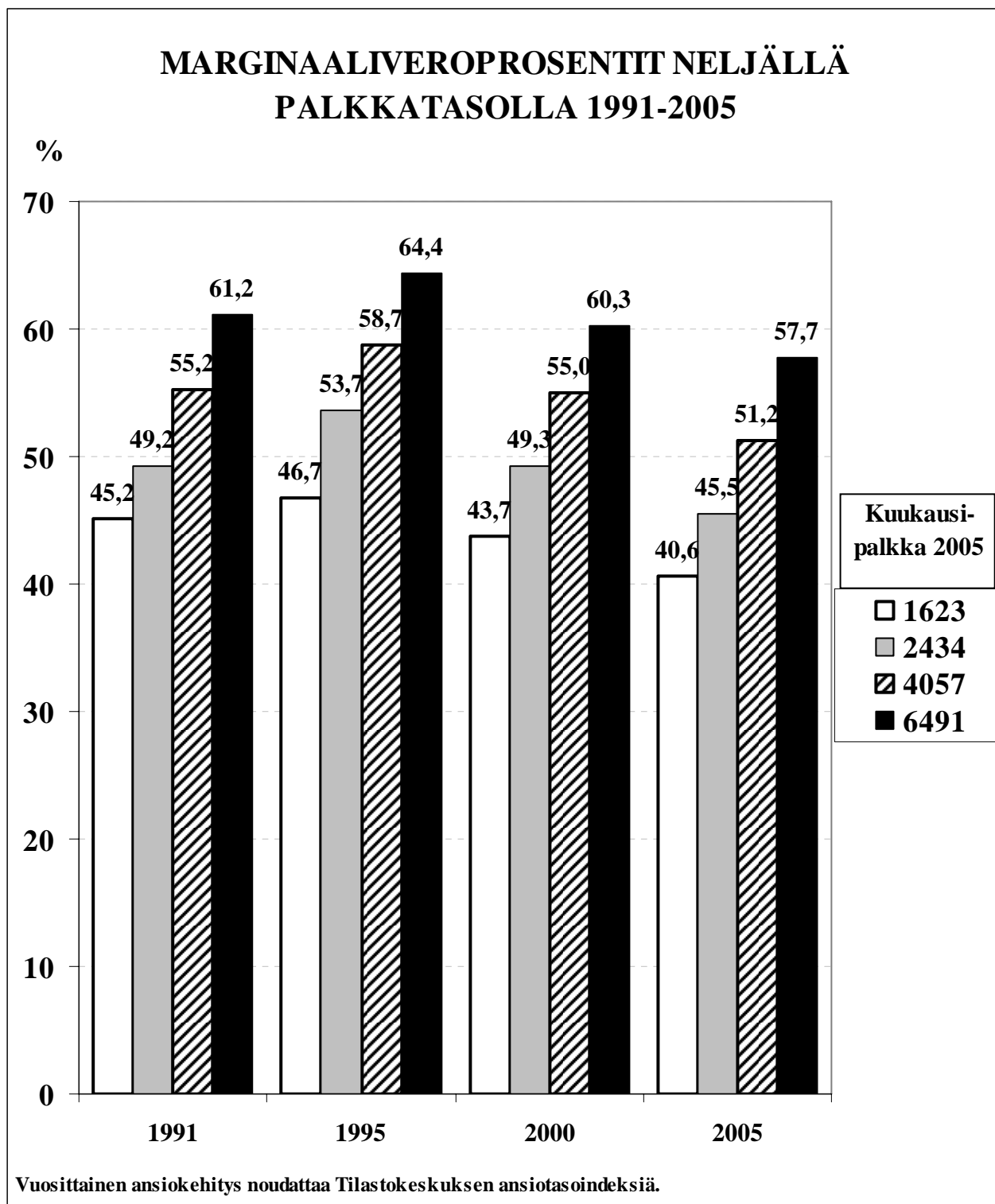
³ Liitteessä 1 esitetään keskipalkkaisen teollisuustyöntekijän palkkakehitys ja tulovero- ja marginaaliveroprosentit 1987-2007*. Liitteessä 2 esitetään palkansaajan tuloveroperusteet 1991-2007*.

⁴ Vuoden 1994 uudistuksessa perhetilanteeseen liittyvistä vähennyksistä jäljelle jäivät elatusvelvollisuusvähennys, alijäämähyvityksen lapsikorotus sekä varallisuusverotuksen lapsivähennys.

⁵ Vuonna 2005 vähintään 53-vuotiaiden työntekijöiden vähennyskelpoinen työeläkemaksu nousi 5,8 prosenttiin. Alle 53-vuotiailla vastaava maksu on 4,6 prosenttia.

Kuva 2.1 Palkansaajan tuloveroprosentit neljällä eri palkkatasolla 1991-2007*.

Kuva 2.2 Palkansaajan marginaaliveroprosentit neljällä eri palkkatasolla 1991–2005.

Kuvassa 2.2 esitetään palkansaajien raja- eli marginaaliveroprosentit 1991–2005 eri tulotasoilla. Marginaaliveroprosentti kuvaa lisätulojen hankkimisen mielekkyyttä eli esimerkiksi oman työmarkkina-aseman parantamisen kannustavuutta. Marginaaliveroprosentti kertoo sen asteen, jolla lisätuloista – esimerkiksi palkankorotuksesta – peritään veroa. Kuten kuvasta 2.2 nähdään, myös marginaaliveroprosentit ovat pienentyneet, ja työnteko on siis käynyt kannattavammaksi verrattuna 1990-luvun puoleen väliin.

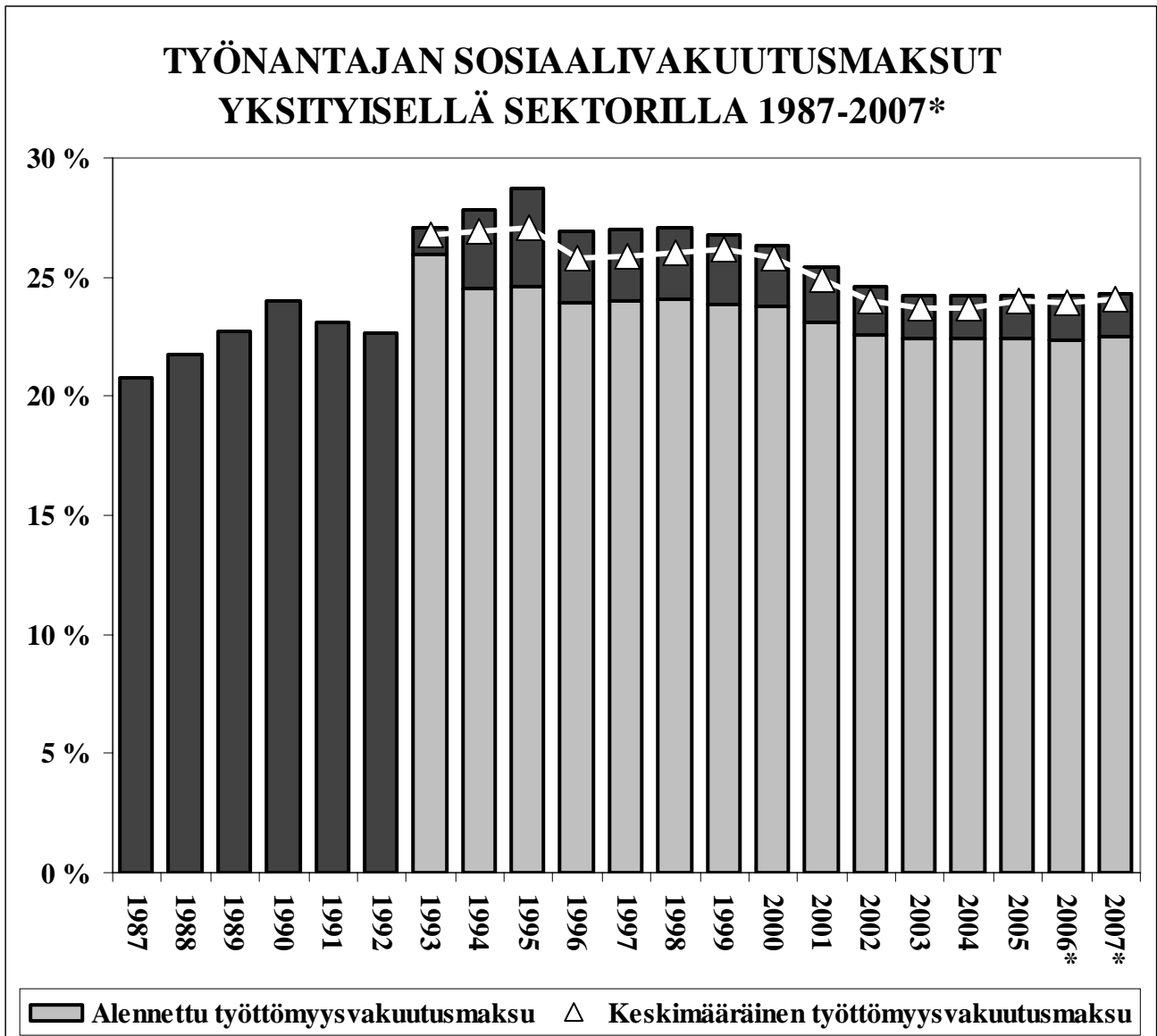
Vaikka verotus onkin keventynyt 1990-luvun puolivälin huippuvuosista, veroprogressio on edelleen ankaraa ja marginaaliverotus kireää. Keskituloinen palkansaaja maksaa työssä etenemisestään, esimerkiksi palkankorotuksesta, 45,5 prosenttia veroa. Vuonna 1995 lisätulosta maksettavien marginaaliveroprosenttien ero kuvan 2.2 suurin ja pienituloisimman esimerkkipalkansaajan välillä oli 17,7 prosenttiyksikköä. Vuonna 2005 vastaava ero oli 17,1 prosenttiyksikköä.

2.1.2 Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut

Työnantajan lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja ovat kansaneläkevakuutus-, sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus-, tapaturma- ja henkivakuutusmaksut sekä työeläkemaksu. Tämän luvun verokiilalaskelmissa on käytetty yksityisen sektorin keskimääräisiä maksuja, ja niiden kehitys 1987–2005 on esitetty liitteessä 3.

Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut nousivat vuosina 1987–1990 johtuen työeläkemaksujen asteittaisesta korottamisesta 13,0 prosentista 16,9 prosenttiin. Vuonna 1993 sosiaalivakuutusmaksut nousivat selvästi ennen kaikkea työttömyysvakuutusmaksun ja työeläkevakuutusmaksun korotusten vuoksi. Vuonna 1996 maksut pienenevät, koska työttömyysvakuutusmaksuja alennettiin hallituksen työllisyysohjelman mukaisesti. Tämän jälkeen yksityisen sektorin sosiaalivakuutusmaksujen taso pysytteli varsin vakaina aina vuoteen 2001 asti, jolloin sekä kansaneläkevakuutusmaksu, työttömyysvakuutusmaksu että työeläkevakuutusmaksu pienenevät hieman. Yksityisen sektorin keskimääräisten sosiaalivakuutusmaksujen arvioidaan olevan noin 24 prosenttia bruttopalkasta 2005–2007.

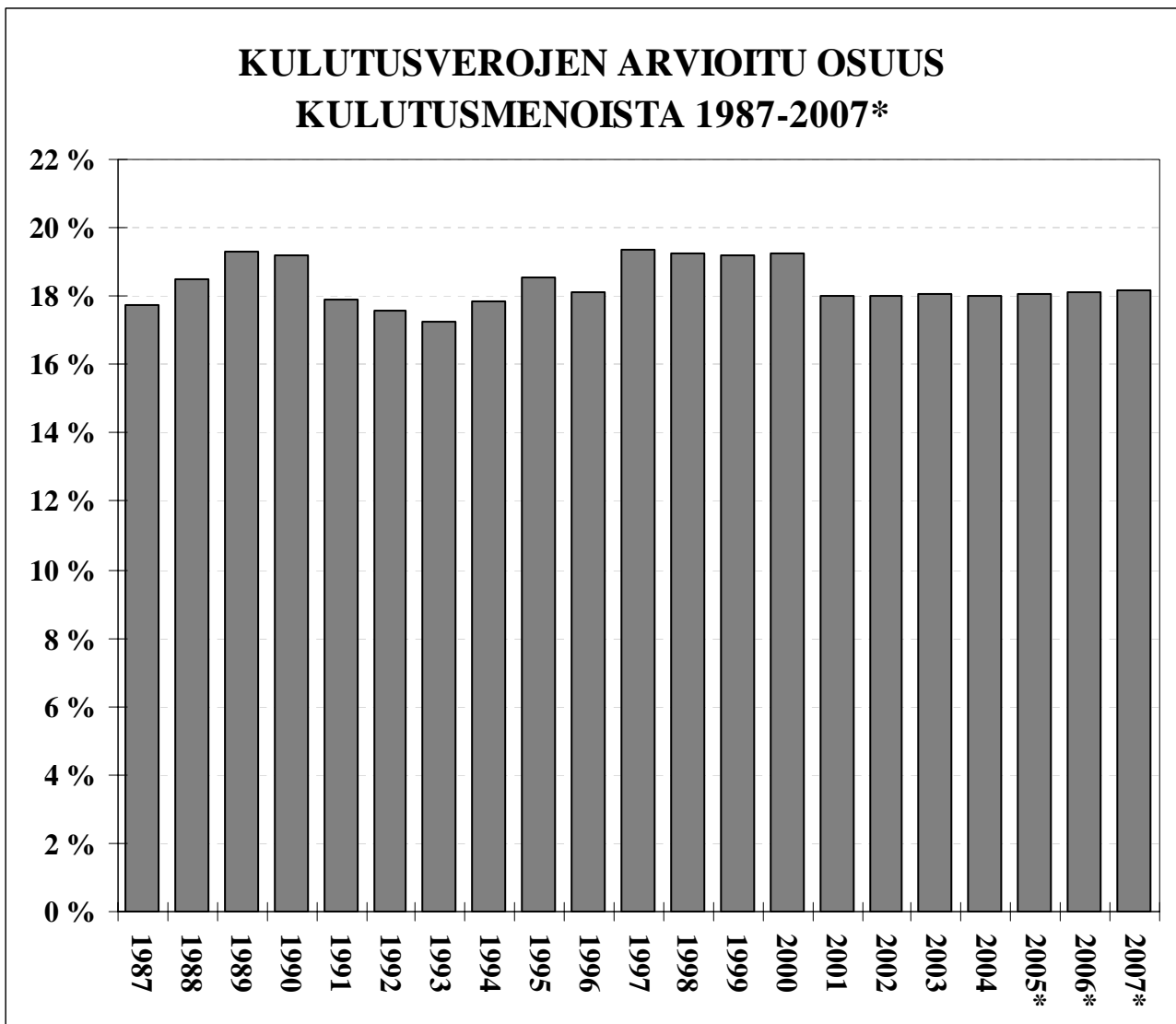
Kuvassa 2.3 esitetään työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen kehitys 1980-luvun lopulta normaalin työttömyysvakuutusmaksun osalta sekä alennetulla että keskimääräisellä työttömyysvakuutusmaksulla laskettuna. Kansaneläkemaksu on vuosittain laskettu keskimääräisenä (ks. liite 3).

Kuva 2.3 Yksityisen sektorin työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen osuus maksetuista palkoista 1987-2007*, %.

2.1.3 Kotitalouksien kulutus

Arvonlisä- ja valmisteverot muodostavat suurimman osan kotitalouksiin kohdistuvasta kulutusverotuksesta.⁶ Kuvassa 2.4 on arvioitu välillisten verojen osuutta kotitalouksien kulutuksessa vuosina 1987–2007. Kulutusverojen osuus on laskettu verollisista kokonaishinnoista. Arvio keskimääräisestä kulutusveroprosentista perustuu Tilastokeskuksen panos-tuotos-tilastoihin, Tilastokeskuksen tietoihin kotitalouksien maksamista arvonlisäveroista, tilastoihin suomalaisten kotitalouksien kulutuksesta Suomessa sekä valtion talousarvioihin ja tilinpäätöksiin. Liitteessä 4 on esitetty kulutukseen sisältyvät verot ja niiden osuus kulutusmenoista.

Kuva 2.4 Kulutusverojen arvioitu suhteellinen osuus kulutusmenoista laskettuna verollisista kokonaishinnoista.

⁶ Jenni Oksanen (2005) on tehnyt kattavan selvityksen suomalaisesta kulutusverotuksesta.

2.2 Työvoimakustannuksen kokonaisverokiila

Edellä esiteltiin ne eri vero- ja veroluontoisten maksujen muodot, jotka muodostavat palkansaajan verokiilan. Kuvassa 2.5 nämä osatekijät on suhteutettu työntekijästä koituvaan vuosittaiseen työvoimakustannukseen. Työvoimakustannuksen verokiila oli verotuksen huippuvuonna 1995 yli 60 prosenttia työvoimakustannuksesta. Vuonna 2000 verokiila oli 58,1 prosenttia työvoimakustannuksesta ja tänä vuonna se on 54,7 prosenttia. 2007 verokiila pienenee edelleen hieman, 53,9 prosenttiin.⁷

Vuosina 1991–1995 verokiila leveni 8,2 prosenttiyksikköä, kun vuosina 1995–2005 se kapeni 5,6 prosenttiyksikköä. Eläkemaksujen ja sairausvakuutusmaksun ennakoidusta lievästä noususta huolimatta vuositulon kokonaisverokiilan arvioidaan pienenevän vielä 0,8 prosenttiyksiköllä vuoteen 2007 mennessä.

Laman myötä kasvanut verokiila ei vielä ole palautunut lamaa edeltävään kokoonsa toisin kuin yksittäisten työntekijöiden tuloveroprosentit, jotka alittavat vuoden 1991 tason. Tämä johtuu ennen kaikkea kahdesta syystä. Ensinnäkin kuvan 2.5 verokiilassa on otettu huomioon sekä perheellisen että perheettömän palkansaajan tuloveroprosentit keskiarvona (vrt. Viitamäki 2000). Ennen vuoden 1994 perheverouudistusta perheellisen palkansaajan tuloverotus oli lapsivähennyksistä johtuen keveämpää kuin perheettömän. Toiseksi kohonneet työnantajamaksut ovat omalta osaltaan leventäneet verokiilaa. Työnantajamaksut kasvoivat selvästi 1993, ja vasta vuonna 2000 ne alkoivat pienentyä 1990-luvun lopun tasosta, noin 26 prosentista. Tänä vuonna työnantajan pakolliset sosiaalivakuutusmaksut ovat yksityisellä sektorilla noin 24 prosenttia bruttopalkasta, eli edelleen vuoden 1991 maksuja suuremmat.

Koko työvoimakustannuksesta keskipalkkaisen työntekijän käteen jää 45,3 prosenttia verottomaan kulutukseen. Koko työvoimakustannuksesta 44,7 prosenttia menee työntekijän ja työnantajan verojen ja veroluonteisten maksujen kattamiseen ja 10 prosenttia kuluu työntekijän kulutusverotukseen. Palkkasidonnaiset verot muodostavat siis suurimman osan työhön kohdistuvasta verokiilasta.

Työvoimakustannuksen verokiila voidaan esittää myös taulukon 2.1 tavoin. Siinä verokiila kuvaa yrityksen työvoimakustannusten suhdetta työntekijän verojen jälkeiseen ostovoimaan. Taulukon verokiilaa voidaan tulkita siten, että vuonna 2005 työnantajan on kuukausittain maksettava keskipalkkaisesta työntekijästään 3023 euroa työvoimakustannuksia, jotta työntekijälle jäisi 1368 euroa kaikkien verojen jälkeistä ostovoimaa.

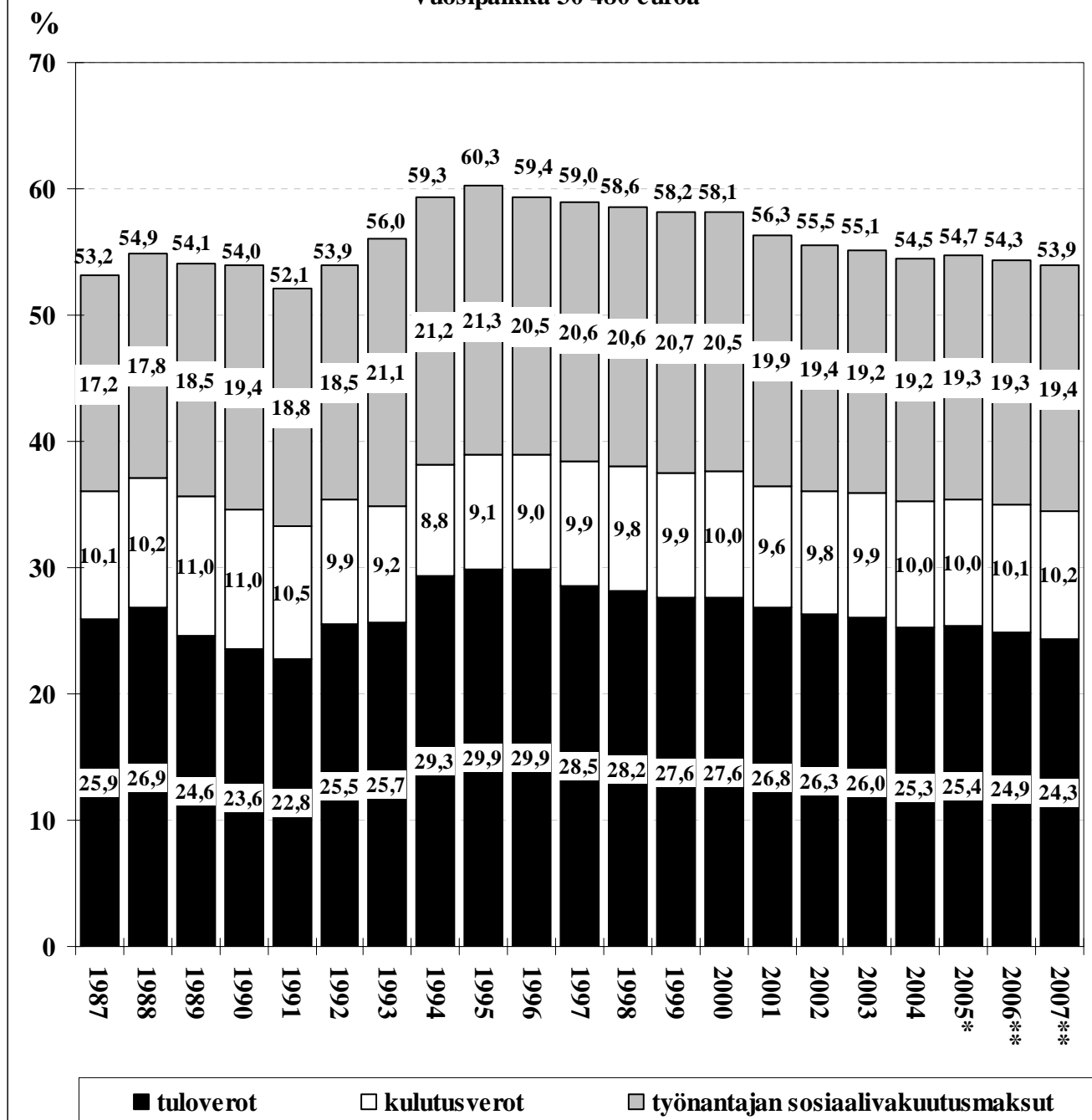
1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
2,14	2,22	2,18	2,17	2,08	2,16	2,27	2,46	2,52	2,46	2,43	2,42	2,39	2,38	2,29	2,24	2,22	2,20	2,21	2,19	2,17

Taulukko 2.1 Työvoimakustannuksen kokonaisverokiila 1987-2007*.

⁷ Kuvassa 2.5 eri verojen osuuksia ei voida tarkastella varsinaisina veroprosentteina. Esimerkiksi 2005 tuloverojen osuus koko työvoimakustannuksesta on 25,4 prosenttia. 25,4 prosenttia ei suinkaan kuvaa palkansaajan omaa veroprosenttia, joka lasketaan bruttopalkan suhteen ja on 31,5 prosenttia.

TYÖVOIMAKUSTANNUKSEN KOKONAISVEROKIILA 1987-2007**

Eri verojen yhteenlaskettu osuus koko työvoimakustannuksesta
Vuospalkka 30 480 euroa

Kuva 2.5 Työvoimakustannuksen kokonaisverokiila 1987-2007*. Eri verojen osuus vuosipalkan ja pakollisten veroluontoisten työnantajamaksujen muodostamasta työvoimakustannuksesta, vuosipalkka 30 480 euroa.

2.3. Työvoimakustannuksen nousun verokiila

2.3.1 Keskipalkkainen teollisuustyöntekijä 1987-2007*

Työvoimakustannuksen nousun verokiila sisältää kaikki verot, joita palkan lisäyksestä aiheutuva työvoimakustannuksen nousu sisältää. Jos työntekijä saa palkankorotuksen, hänestä koituvat työvoimakustannukset kasvavat. Tällöin verokiila kuvaa sitä osaa työvoimakustannusten noususta, jonka yhteiskunta perii veroina tai veroluonteisina maksuina itselleen. Työvoimakustannuksen nousun verokiila muodostuu siis palkansaajan lisätulosta maksamista marginaaliveroista, kulutusveroista, kun palkansaaja kuluttaa verojen jälkeisen lisätulonsa sekä lisätuloon liittyvistä veroluonteisista työnantajamaksuista.

Kuvassa 2.6 esitetään työvoimakustannuksen nousun verokiilan ja sen osatekijöiden kehitys vuosina 1987–2007. Vuonna 1987 noin 66 prosenttia työvoimakustannusten noususta perittiin veroina julkiselle vallalle. Jos työntekijä sai vuosina 1994–95 palkankorotuksen, yhteiskunta otti työvoimakustannuksen noususta omaan kassansa noin 70 prosenttia ja työntekijälle jäi 30 prosenttia. Vuonna 2005 työntekijälle jäi työvoimakustannusten noususta käteen 36,3 prosenttia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos työntekijän palkka nousee 50 eurolla kuussa, työnantajan maksamat palkkasidonnaiset työvoimakustannukset kasvavat noin 62 eurolla ja työntekijän verovapaaseen kulutukseen käyttämät tulot noin 22,5 eurolla. Yhteiskunta hyötyy palkankorotuksesta siis noin 39,5 eurolla. Työvoimakustannuksen nousun verokiila laskee vuonna 2005 0,3 prosenttiyksikköä verrattuna vuoden 2004 tasoon ja 3,8 prosenttiyksikköä verrattuna vuoden 2000 tasoon.⁸

Työvoimakustannuksen nousun verokiila voidaan esittää myös työnantajan koko työvoimakustannuksen kasvun osuutena työntekijän verojen jälkeisestä ostovoiman kasvusta kuten taulukossa 2.2. Taulukosta nähdään, että jos työnantaja vuonna 2005 haluaa palkita työntekijäänsä 30 euron kuukausittaisella verovapaalla ostovoiman lisäyksellä, hänen on maksettava 82,8 euroa lisäkustannuksia.

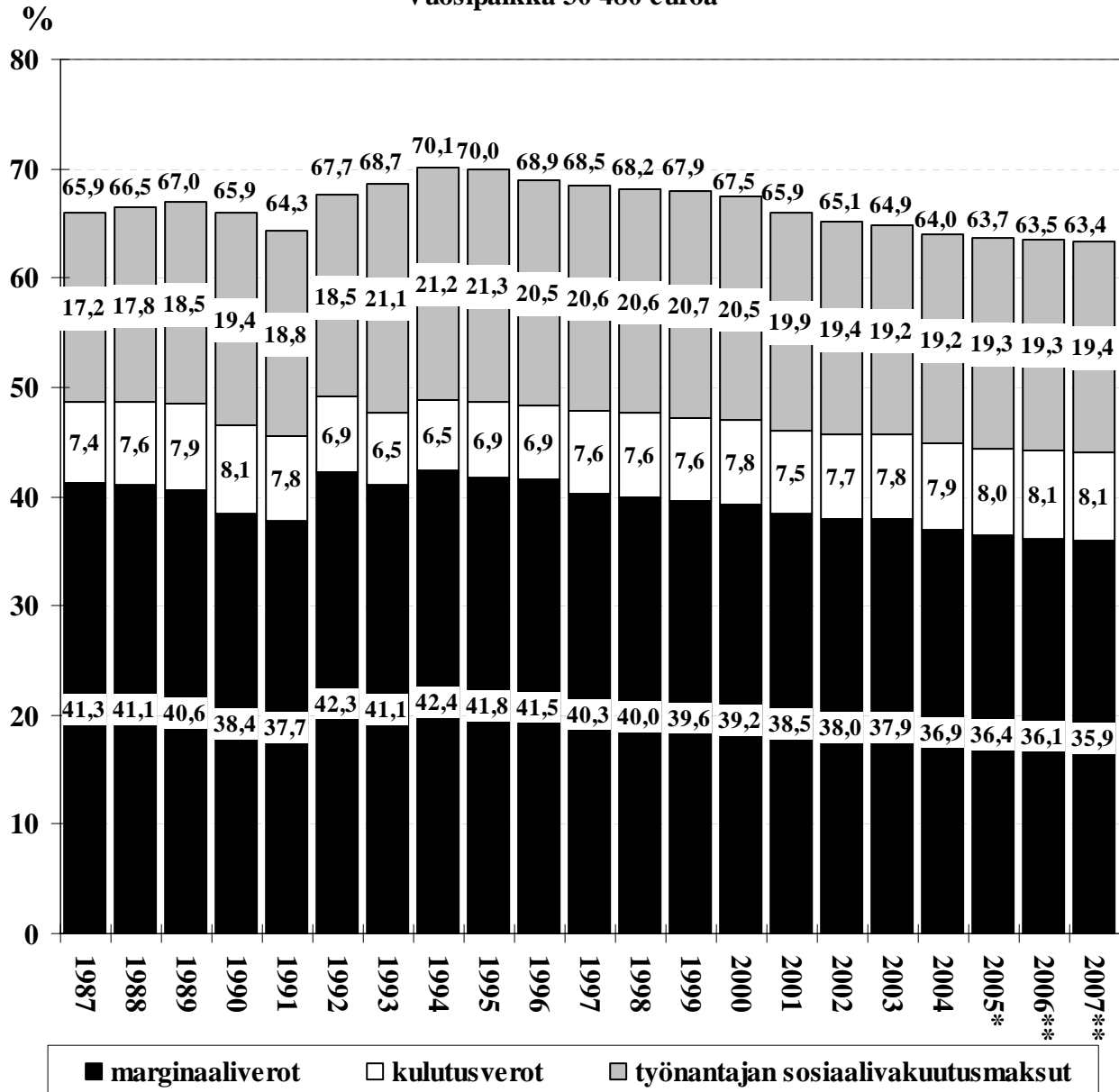
1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
2,93	2,99	3,03	2,93	2,80	3,09	3,20	3,34	3,33	3,21	3,17	3,15	3,12	3,07	2,93	2,86	2,84	2,77	2,76	2,74	2,73

Taulukko 2.2 Työvoimakustannuksen nousun verokiila 1987-2007*.

⁸ Kuvan 2.6 eri verojen prosenttiosuuden kuvaavat verojen osuutta työvoimakustannuksen noususta. Esimerkiksi 2005 palkansaajan marginaaliverot ovat 36,4 prosenttia työvoimakustannuksen noususta. 36,4 prosenttia ei suinkaan kuvaa työntekijän palkankorotuksesta maksamaa marginaaliveroprosenttia, joka on 45,1 prosenttia.

TYÖVOIMAKUSTANNUKSEN NOUSUN VEROKIILA 1987-2007**

Eri verojen yhteenlaskettu osuus palkankorotuksesta aiheutuvasta
työvoimakustannusten lisäyksestä
Vuospalkka 30 480 euroa

Kuva 2.6 Työvoimakustannuksen nousun verokiila 1987-2007*. Eri verojen osuus vuosipalkan kasvun ja kasvuun liittyvien pakollisten veroluontoisten työnantajamaksujen muodostamasta työvoimakustannuksen noususta, vuosipalkka 30 480 euroa.

2.3.2 Työvoimakustannuksen nousun verokiila eri palkkatasoilla 2005

Edellä on tarkasteltu keskipalkkaisen työntekijän verokiilaa. Seuraavaksi katsotaan, miten työvoimakustannuksen nousun verokiila muuttuu tulotason muuttuessa. Kuvassa 2.7 esitetään työvoimakustannuksen nousun verokiila neljällä tulotasolla, joista toiseksi pienin on aiemmin tässä luvussa tarkasteltu teollisuustyöntekijän keskipalkka. Pienin palkkataso on 65 prosenttia keskipalkasta, toiseksi suurin palkka 165 prosenttia keskipalkasta ja korkein palkkataso 165 prosenttia edellisestä palkkatasosta.

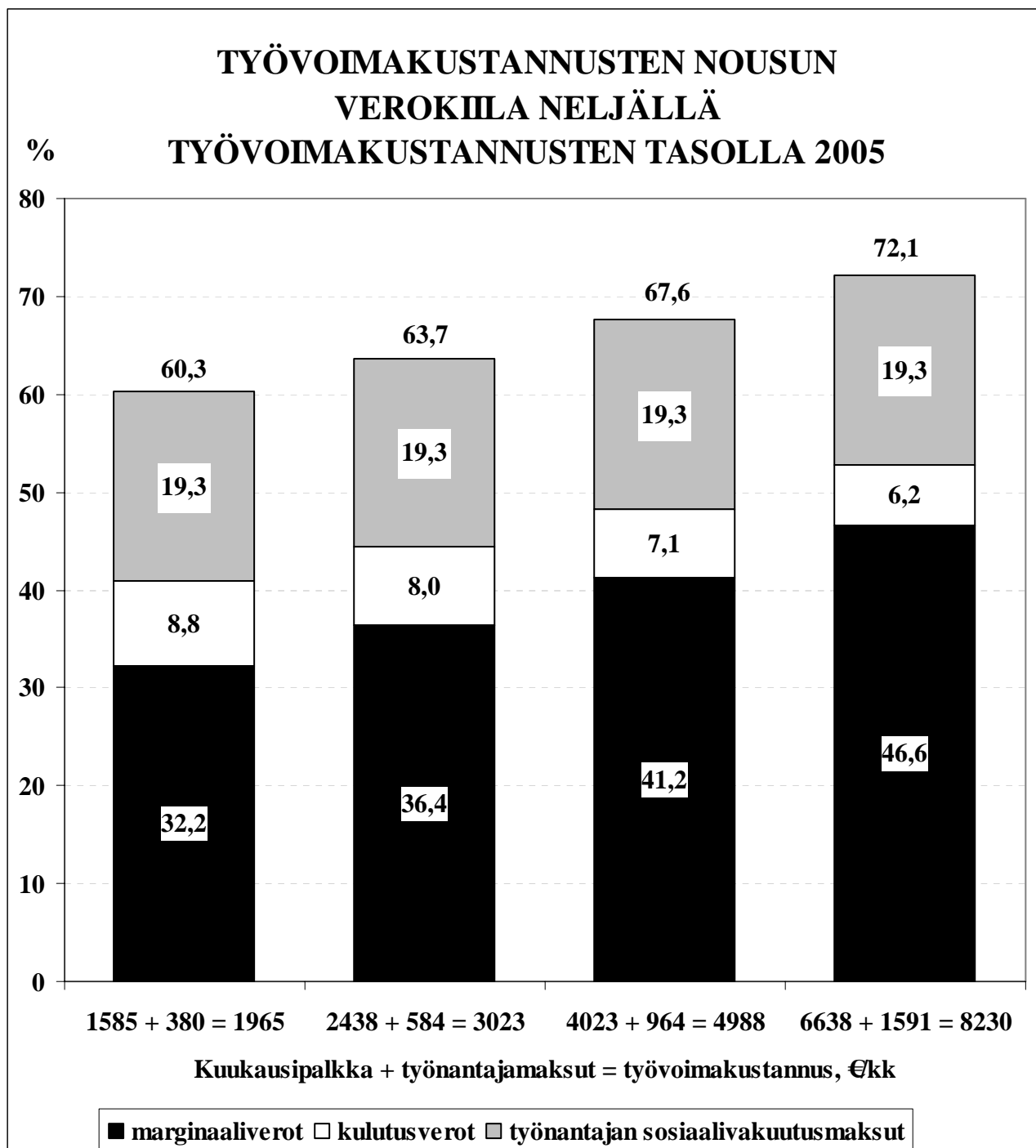
Kuten jo kuvasta 2.6 nähtiin, keskipalkkaisen työntekijän verokiila on 63,7 prosenttia työvoimakustannuksen noususta. Kuvan 2.7 pienituloisella palkansaajalla verokiila on 60,3 prosenttia ja valtion tuloveroasteikon ylimpään asteikkoluokkaan kuuluvalla suurituloisimmalla palkansaajalla 72,1 prosenttia työvoimakustannusten noususta. Huomattava ero palkansaajien verokiilassa johtuu jyrkästä veroprogressiosta: kuvan 2.7 pienimmällä palkkatasolla palkansaajan marginaaliveroprosentti on 39,9 ja suurimmalla palkkatasolla 57,8.

Palkkatasosta johtuva verokiilan leveys tarkoittaa sitä, että verokiila rasittaa työntekijöitä ja työnantajia sitä enemmän mitä suurempi palkka on. Jos työnantaja haluaa lisätä työntekijän kaikkien verojen jälkeistä ostovoimaa 30 eurolla kuukaudessa, kuvan 2.7 pienituloisen työntekijän työvoimakustannukset nousevat 75,6 eurolla. Keskituloisella työntekijällä 30 euron verovapaan ostovoiman lisääminen maksaa työnantajalle 82,5 euroa, kuten edellisessä kappaleessa jo kerrottiin. Suurimmalla palkkatasolla 30 euron verovapaan ostovoiman kasvattaminen maksaa työnantajalle 107,4 euroa.

Taulukossa 2.3 esitetään työnantajan koko työvoimakustannuksen lisäyksen osuus työntekijän verojen jälkeisen ostovoiman kasvusta neljällä eri työvoimakustannuksen tasolla. Taulukko 2.3 kuvaa siis työvoimakustannuksen nousun verokiilaa palkka- ja työvoimakustannustasoin. Tietyn suuruisesta verovapaan ostovoiman kasvusta koituu pienituloisen palkansaajan työnantajalle 2,52-kertaiset kustannukset, kun suurimmalla palkkatasolla työvoimakustannusten kasvu on 3,58-kertaista verojen jälkeisen ostovoiman kasvuun nähden.

Kuukausipalkka + työnantajamaksut = työvoimakustannus, euroa			
1585 + 380 =	2438 + 584 =	4023 + 964 =	6638 + 1591 =
1965	3023	4988	8230
2,52	2,75	3,09	3,58

Taulukko 2.3 Työvoimakustannuksen nousun verokiila neljällä työvoimakustannuksen tasolla 2005.

Kuva 2.7 Työvoimakustannusten nousun verokiila neljällä työvoimakustannusten tasolla 2005. Eri verojen osuus työvoimakustannusten noususta.

3. TYÖN KAKSINKERTAINEN VEROKIILA JA KOTITALOUSTYÖN VEROVÄHENNYS

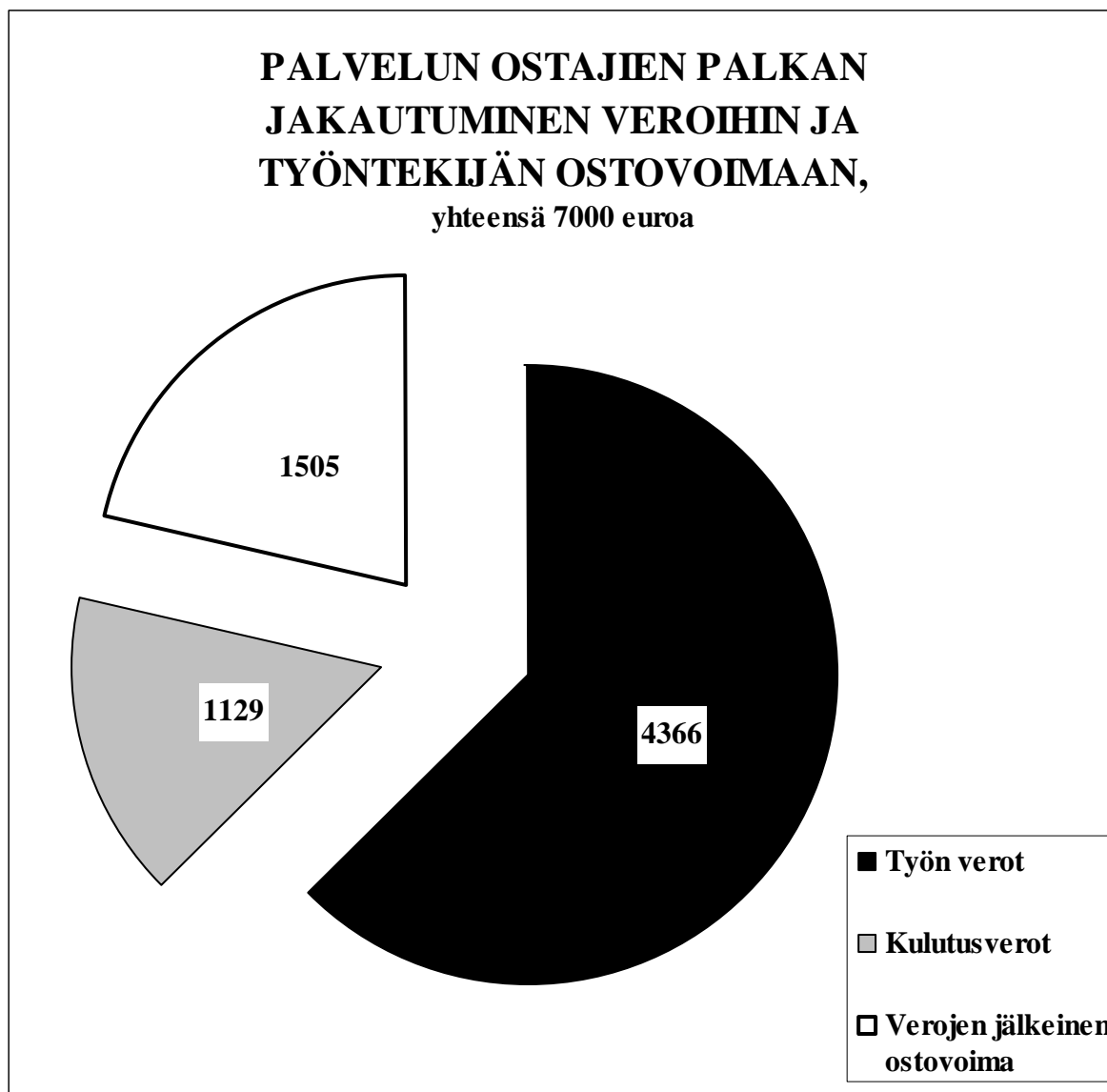
3.1 Kaksinkertainen verokiila

Kaksinkertaisesta verokiilasta voidaan puhua, kun kotitalous palvelun ostajana maksaa ensin palkkaverot ja sen jälkeen palvelun hintaan sisältyvän työntekijän palkkatulon verokiilan sekä arvonlisäveron. Kaksinkertainen verokiila kattaa suurimman osan siitä bruttotulosta, jonka eteen palkansaaja tekee työtä voidakseen ostaa palvelua itselleen.

Palkkaverotus on keskeisessä asemassa kaksinkertaisen verokiilan muodostuksessa. Kun palkkaverotus kevenee, se kaventaa kahdelta taholta kaksinkertaista verokiilaa: sekä palvelun ostajan että palvelua tekevän työntekijän nettotulot kasvavat. Tämä vaikuttaa suoraan sekä palvelun ostajan että työntekijän ostovoimaan.

Tarkastellaan esimerkkiä, jossa samapalkkainen pariskunta ostaa remonttipalvelua. Kummankin kuukausipalkka on 3 500 euroa, ja he käyttävät remonttipalveluun yhden kuukauden palkkaverojen jälkeisen nettopalkkansa. Koska kyse on remonttipalvelusta, työnantajan sosiaalivakuutusmaksuihin sisältyvä tapaturmavakuutusmaksu on keskimääräistä korkeampi, ja työntekijästä maksettava työeläkemaksu on LEL-maksun mukainen. Esimerkin palvelua tarjoava yritys kuuluu sosiaaliturvamaksuissa toiseen maksuluokkaan.

Jotta pariskunta voisi taata remontintekijän kuukauden verojen jälkeiseksi ostovoimaksi 1505 euroa, sen on itse ansaittava yhteensä 7000 euroa kuussa. Tästä 7000 eurosta pariskunta maksaa omat palkkaveronsa, palvelun tarjoajan arvonlisäverot ja työntekijän palkkasidonnaiset sosiaalivakuutusmaksut. Jäljelle jäänyt työntekijän palkka sisältää työntekijän maksettavat palkkaverot, kulutukseen sisältyvät verot ja kaikkien verojen jälkeisen ostovoiman. Työn kaksinkertaisen verokiilan muodostavat kaikki verot ja veroluontoiset maksut, jotka remonttipalvelun ostoon ja työn tekemiseen liittyvät: yhteensä 5495 euroa. Työn kaksinkertaisen verokiilan vuoksi pariskunnan on tehtävä itse töitä 7000 euron edestä, jotta työntekijän verojen jälkeiseksi ostovoimaksi tulisi 1505 euroa. Suurin osa työn kaksinkertaisesta verokiilasta muodostuu palkkaan sidotuista veroista, kuten kuvasta 3.1 nähdään.

Kuva 3.1 Palvelun ostajien palkan jakautuminen veroihin ja remontintekijän verojen jälkeiseen ostovoimaan. Palvelun ostoa varten ansaittava palkka 7000 euroa yhteensä.

Taulukossa 3.1 on eritelty tarkemmin remonttipalvelun ostoon tarvittavan ansion jakautuminen eri osiin. 7000 euron yhteisestä kuukausipalkasta pariskunta pystyy käyttämään kuukauden remontin ostoon 4417 euroa. Remontin 4417 euron hintaan sisältyvät palvelun arvonlisävero ja työntekijän pakolliset sosiaalivakuutusmaksut. Työntekijän kuukausipalkka on 2743 euroa. Palkastaan työntekijä maksaa palkkaverot sekä kulutukseensa sisältyvät kulutusverot. Jäljelle jää työntekijän kaikkien verojen jälkeinen verovapaa ostovoima, 1505 euroa. Koko palvelun ostoon sisältyvä työn kaksinkertainen verokiila on siis 5495 euroa eli 78,5 prosenttia palvelun ostoon tarvittavaan palkkaan verrattuna. Työntekijän verovapaa ostovoima on siis vain 21,5 prosenttia remontin ostoon käytetystä ja ansaitusta palkasta.

	Euroa	
Palvelun ostajien kuukausipalkka yht.	7000	
- palkkaverot (36,9%)	2583	
Palvelun ostoon käytettävä nettopalkka	4417	
=remontin hinta		
- arvonlisävero (22%)	- 797	
- työnantajan sosiaalivakuutusmaksut (32,0%)	- 878	
Työntekijän palkka	2743	
- palkkaverot (33,0%)	- 905	
Työntekijän nettopalkka	1838	
- kulutusverot (18,1%)	- 333	
Työntekijän verojen jälkeinen ostovoima	1505	
Verojen jälkeisen ostovoiman osuus palvelun ostoon käytetystä kuukausipalkasta		21,5 %
Kaksinkertainen verokiila	5495	78,5 %

Taulukko 3.1 Työn kaksinkertainen verokiila 2005, remonttipalvelun osto yritykseltä.

Kotitaloustyön verovähennys pienentää merkittävästi kaksinkertaista verokiilaa. Vuonna 2005 verovähennyksen suuruus on 60 prosenttia arvonlisäverollisesta työn hinnasta, enimmillään 1150 euroa 100 euron omavastuun jälkeen. Taulukon 3.1 esimerkissä kotitalous pystyy jakamaan remontin kustannuksia molemmille puolisoille siten, että puoliset voivat kumpikin käyttää verovähennystä. Remontin hinta, 4417 euroa, oikeuttaa molemmat puoliset enimmäisvähennykseen: yhteensä 2300 euroa.

Kotitaloustyön verovähennyksen ansiosta alkuperäinen 5495 euron kaksinkertainen verokiila kutistuu 3195 euroon. Vähennyksen jälkeen kaksinkertainen verokiila on enää noin 46 prosenttia palvelun ostoon ansaittavasta palkasta (taulukko 3.2). Kotitaloustyön verovähennyksestä kerrotaan enemmän seuraavassa kappaleessa.

	Euroa	
Palvelun ostajien kuukausipalkka yht.	7000	
Palvelun ostamisen kaksinkertainen verokiila	5495	
- kotitalousvähennys	- 2300	
Palvelun ostajien maksama verokiila	3195	
Kaksinkertainen verokiila kotitalousvähennyksen jälkeen		45,6 %

Taulukko 3.2 Työn kaksinkertainen verokiila kotitalousvähennyksen jälkeen 2005.

3.2 Kotitaloustyön verovähennys

Kuten edellä jo todettiin, kotitaloustyön verovähennys leikkaa tehokkaasti työn ostamiseen sisältyvää kaksinkertaista verokiilaa. Kotitaloustyön verovähennys tuli kokeiluluonteisena voimaan lokakuussa 1997 Etelä-Suomessa, Lapissa ja Oulun läänissä. Itä- ja Länsi-Suomessa oli samaan aikaan kokeiluluonteisena voimassa yritystukijärjestelmä. Vuonna 2001 verovähennysjärjestelmä tuli voimaan koko maassa.

Vähennykseen oikeuttavaksi työksi katsotaan normaali kodissa tehtävä kotitaloustyö, johon ei ole saatu julkista tukea. Tällaista työtä on esimerkiksi siivous, remontit, piha-työt tai lastenhoito.

Aluksi verovähennys tehtiin enemmän valtionveroa maksavan puolison valtion veroista. Vähennys oli 40 prosenttia työn arvonlisäverollisesta hinnasta ja enimmillään 5000 markkaa. Omavastuuosuutta ei ollut. Vuonna 2002 vähennyksen enimmäismäärä oli 900 euroa, omavastuu 100 euroa, mutta vähennystä sai käyttää kotitaloudessa molemmat puoliset. Jos kotitalous toimi itse työnantajana, se sai vähentää kotitaloustyön sivukulut suoraan veroistaan vähennyksen enimmäismäärään asti (omavastuun jälkeen).

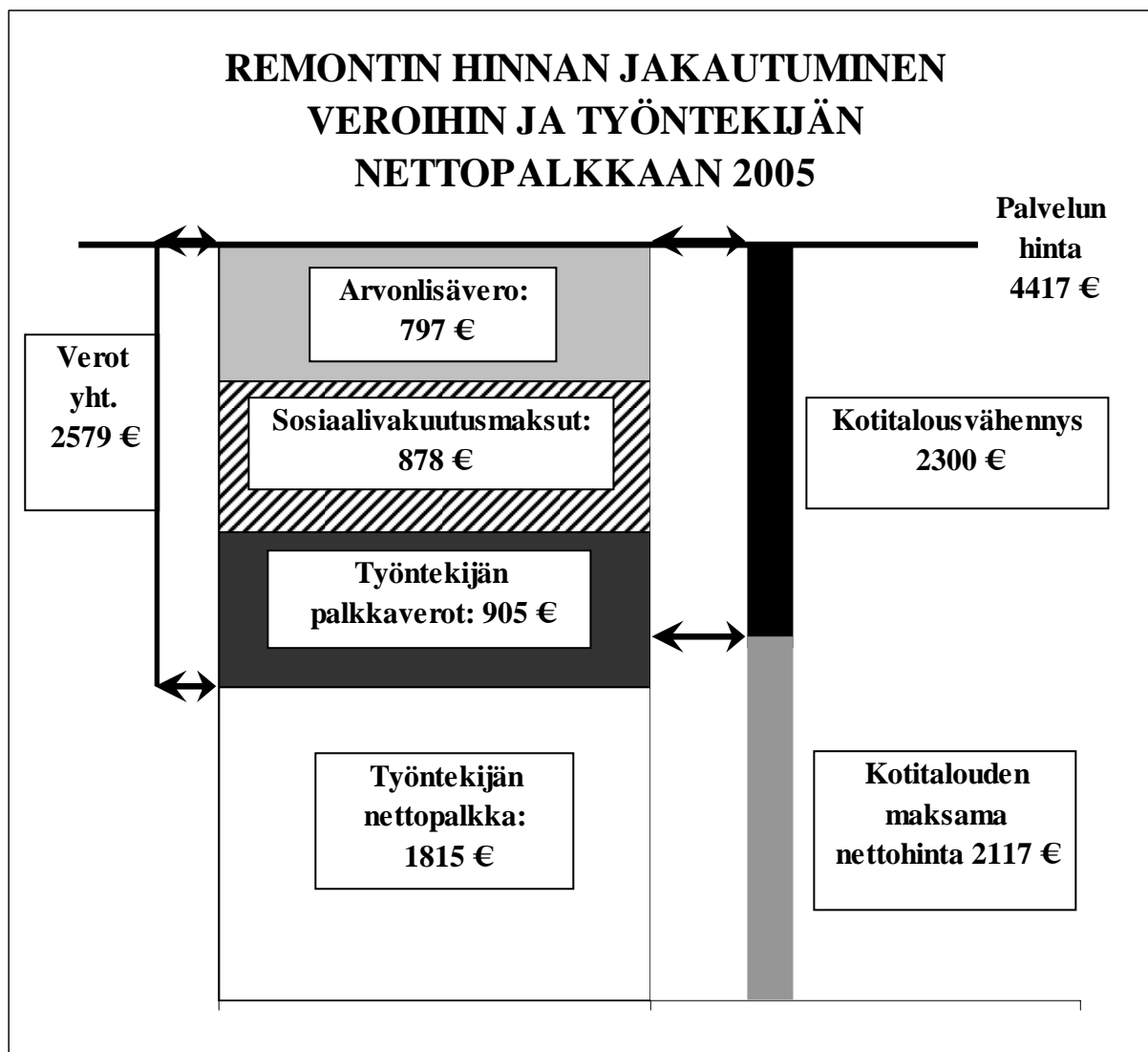
Vuonna 2003 kotitaloustyön verovähennystä nostettiin 60 prosenttiin arvonlisäverollisesta työn hinnasta ja enimmillään 1150 euroon 100 euron omavastuun jälkeen. Vähennystä voi käyttää molemmat puoliset, joten kahden puolison talouksissa vähennys on enimmillään 2300 euroa ja sen saa vähintään 4167 euroa maksavasta työstä. Omavastuun jälkeen kotitalousvähennys on enimmillään 55 prosenttia työn hinnasta. Jos kotitalous työllistää suoraan, työn sivukulujen lisäksi se voi tänä vuonna vähentää 30 prosenttia palkkakuluista vähennyksen enimmäismäärään asti. 2003–2004 palkkakulujen vähennyskelpoisuus oli 10 prosenttia. 2005 kotitalousvähennyksen voi saada myös vanhempien ja isovanhempien luona teetetyistä kotitaloustyöistä.

Valtiovarainministeriö ehdottaa budjettiesityksessään kotitalousvähennyksen enimmäismäärän nostoa 1150 eurosta 2300 euroon kotitalous-, hoiva- ja hoitotöiden osalta vuonna 2006. Remonttityössä vähennyksen enimmäismäärän esitetään pysyvän 1150 eurossa.

Kuvassa 3.2 on eritelty edellisessä kappaleessa käytetty remonttiesimerkki veroihin ja työntekijän nettopalkkaan. Kuvasta nähdään selvästi, miten kotitalousvähennys kattaa lähes kokonaan palvelun hintaan sisältyvät verot, ja kotitalouden maksettavaksi jää hieman enemmän kuin remontintekijän nettopalkka. Verovähennyksen ansiosta kotitalous siis maksaa remontista lähes saman hinnan kuin jos se teettäisi työn pimeänä.

Koska vähennys tehdään suoraan palvelun ostajan veroista, se hyödyttää euromääräisesti palvelun ostajia samalla tavoin tulotasoon katsomatta. Suhteellinen hyöty verovähennyksestä on suurempi vähemmän veroa maksavalla kuin enemmän veroa maksavalla.⁹

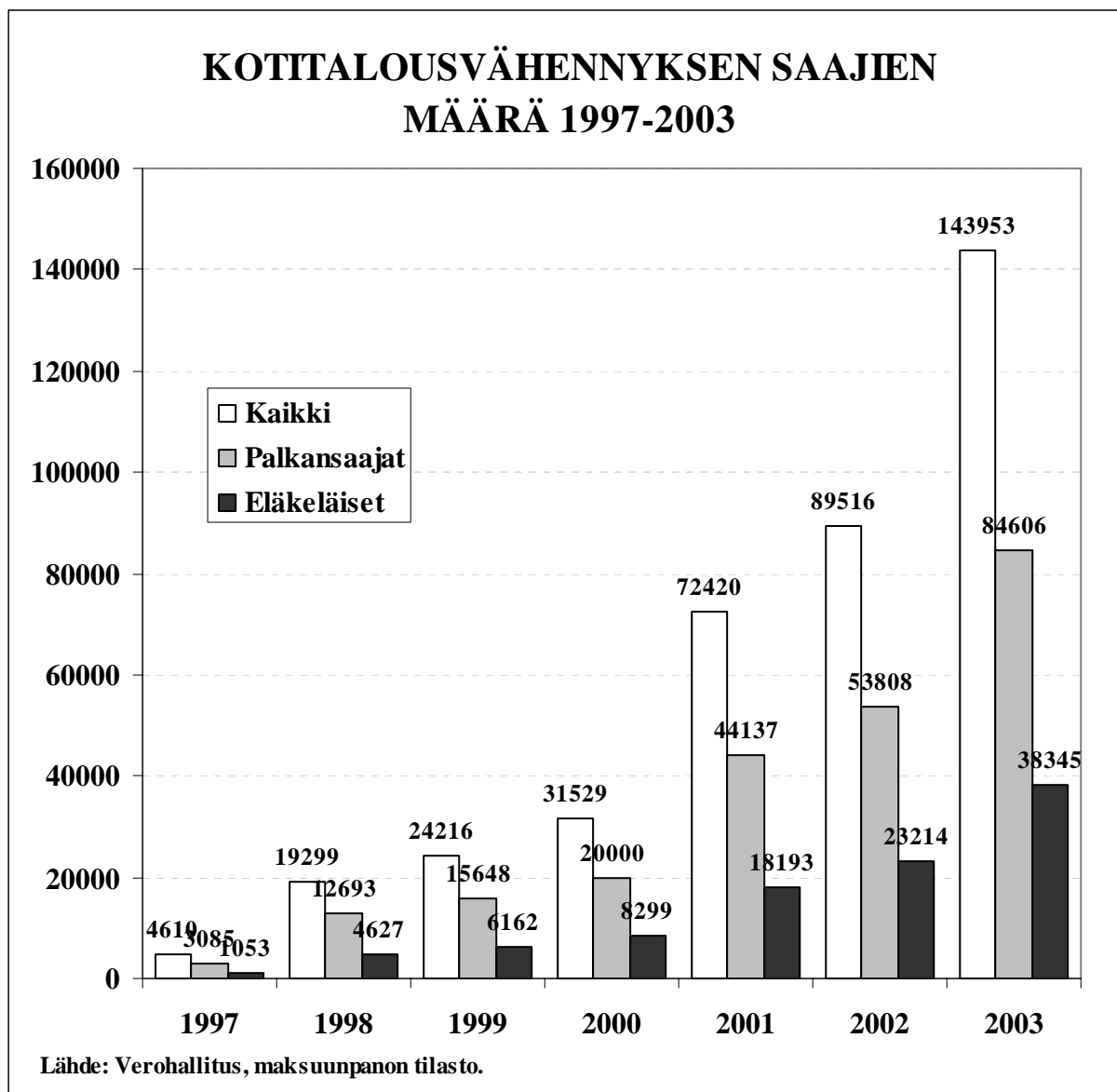
⁹ Oletuksena tietysti on, että maksettavat verot riittävät kotitalousvähennyksen käyttöön.

Kuva 3.2 Esimerkkilaskelma remonttipalvelun hinnan jakautumisesta veroihin ja työntekijän nettopalkkaan sekä kotitaloustyön verovähennyksen kattama osa hinnasta 2005, palvelun kokonaishinta 4417 euroa.

Koko maan kattavaa tilastotietoa kotitalousvähennyksen käytöstä on vasta vuodelta 2001. Verovähennys tuli voimaan koko maassa vuonna 2001 ja viimeisimmät tilastotiedot verotuksesta ovat vuodelta 2003. Vuoden 1997 tiedot eivät missään nimessä ole vertailukelpoisia, sillä vähennys tuli voimaan vasta saman vuoden lokakuussa. Vuosina 1997–2000 vähennyksen sai vain Etelä- ja Pohjois-Suomessa.

Vaikka tilastotietojen aikasarjat ovat vielä erittäin lyhyet, niistä saa kuitenkin käsityksen siitä, miten vähennyksen suosio on kehittynyt. Kuvassa 3.3 esitetään kotitalousvähennyksen saajien määrä 1997–2003 Verohallituksen maksuunpanon tilastojen mukaan.

Kuva 3.3 Kotitalousvähennyksen saajien lukumäärä 1997–2003 Verohallituksen maksuunpanon tilastojen mukaan.

Taulukossa 3.3 on kuvattu verovähennyksen käyttäjien määrän kasvua 1998–2003. Taulukosta nähdään, että käyttäjien määrä kasvoi yli kaksinkertaiseksi vuonna 2001, jolloin vähennys tuli voimaan koko maassa. Toinen selvä hyppäys kotitalousvähennyksen saajien määrässä oli 2003, jolloin vähennyksen määrää nostettiin. Vuoden 1998 määrän kasvuluvut näyttävät hurjilta, mikä ei ole ihme, sillä 1997 kotitalousvähennys oli voimassa vain kolme kuukautta, lokakuusta joulukuuhun. Käyttäjien kasvun kehitys on ollut samansuuntaista niin palkansaajien kuin eläkeläistenkin keskuudessa.

Kotitalousvähennyksen saajien määrän muutos, %			
	Kaikki	Palkansaajat	Eläkeläiset
1998	318,6 %	311,4 %	339,4 %
1999	25,5 %	23,3 %	33,2 %
2000	30,2 %	27,8 %	34,7 %
2001	129,7 %	120,7 %	119,2 %
2002	23,6 %	21,9 %	27,6 %
2003	60,8 %	57,2 %	65,2 %

Lähde: Verohallitus, maksuunpanon tilasto.

Taulukko 3.3 Kotitalousvähennyksen saajien vuosittainen lukumäärän muutos, %.

Keskimääräisen kotitalousvähennyksen reaaliarvo¹⁰ ei paljoa noussut 1998–2002. Kun vähennyksen enimmäismäärää ja vähennysprosenttia nostettiin 2003, myös keskimääräisen vähennyksen reaaliarvo kasvoi. Keskimääräinen vähennys on noussut vuodesta 2000 noin 39 prosenttia. (Taulukko 3.4.)

Keskimääräinen vähennys, euroa 2003 rahassa			
	Kaikki	Palkansaajat	Eläkeläiset
1997	161	168	141
1998	454	473	400
1999	456	481	389
2000	452	479	383
2001	459	483	391
2002	479	503	410
2003	628	666	539

Lähde: Verohallitus, maksuunpanon tilasto.

Taulukko 3.4 Kotitalousvähennyksen reaaliarvo vähennyksen saajaa kohti, 2003 hintatasossa.

Kuten kuvasta 3.3 ja taulukosta 3.3 nähdään, kotitalousvähennyksen suosio on kasvanut sen lyhyen olemassaolon aikana reippaasti. Vuonna 2001, jolloin vähennys oli ensimmäistä vuottaan voimassa koko maassa, sitä käytettiin 32,4 miljoonan euron edestä. Vuonna 2003 vähennyksen yhteissumma verotilastojen mukaan oli jo 90,5 miljoonaa euroa. Vaikka kotitalousvähennyksen yhteismäärä onkin kasvanut huomasti, se on edelleen suhteellisen pieni vähennys. Esimerkiksi 2003 matkakustannuksista on myönnetty vähennyksiä 915,6 miljoonaa euroa ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksun perusteella vähennystä on myönnetty yhteensä 477,2 miljoonaa euroa.

Nilola, Valtakari ja Kuosa (2005) ovat selvittäneet kotitalousvähennyksen vaikutuksia työllisyyteen. Heidän mukaansa remonttipalveluja osti 70 prosenttia kotitalousvähennyttä käyttäneistä yrityksistä ja siivouspalveluja vastaavasti 25–30 prosenttia. Kotisiivousmarkkinat ovat selvityksen mukaan muodostuneet kotitalousvähennyksen ansiosta, ja kotisiivousalan työllisyydellä onkin suuria kasvumahdollisuuksia.

Yksi olennaisimpia vähennysjärjestelmän vaikutuksia on pimeästi teetettävän työn osuuden pieneneminen. Alan yrittäjät arvioivat, että ennen kotitalousvähennysjärjestelmää pimeän työn osuus kotiremonteista oli 57 prosenttia ja nyt se on 23 prosenttia.

¹⁰ Vähennyksen reaaliarvo on laskettu 2003 rahassa Tilastokeskuksen elinkustannusindeksiä käyttäen.

Kotisiivouksissa pimeän työn osuudeksi yrittäjät arvioivat ennen vähennystä 62 prosenttia ja nykyään 26 prosenttia. (Niilola ym. 2005.)

Niilolan ym. (2005) kyselyn mukaan puolet 2003–2004 kotitalousvähennystä käyttäneistä kotitalouksista olisi teettänyt ostamansa työn laillisesti kuitin kanssa, jos vähennysjärjestelmä ei olisi ollut voimassa. Siivouspalveluissa vain 21 prosenttia kotitalouksista olisi ostanut työn kuitin kanssa ja 61 prosenttia olisi tehnyt sen itse. Remonteissa 57 prosenttia kotitalouksista olisi teettänyt remontin laillisesti kuittia vastaan.

Siivous- ja kotitalouspalveluyrityksiin palkatuista uusista työntekijöistä 42 prosenttia rekrytoitiin työttömistä ja 16 prosenttia tuli työvoiman ulkopuolelta. Kotitalousvähennyksen myötä syntyneet työpaikat eivät syrjäytä markkinoilla jo olevia työpaikkoja, kuten monet työllisyystukitoimet voivat tehdä. (Niilola ym. 2005.)

Niilolan ym. (2005) mukaan vuonna 2003 kotitalousvähennyksen piirissä olevia työpaikkoja oli noin 8000, ja puolet näistä olisi olemassa ilman kotitalousvähennystä. Niilola ym. arvioivat, että vuonna 2004 vähennyksen myötävaikutuksesta uusia työpaikkoja olisi syntynyt noin 2000 henkilötyövuoden verran lisää. Kotitalousvähennys onkin Niilolan ym. mielestä osoittautunut työllisyyden kannalta toimivaksi ja kasvavaksi järjestelmäksi.

4 LOPUKSI

Vaikka työn verokiila onkin selvästi kaventunut viimeisten 10 vuoden aikana, se on edelleen leveä. Tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä sovittu veropaketti kaventaa verokiilaa hieman kahtena seuraavana vuonna, mutta todellisuudessa kapeneminen voi jäädä arvioitua pienemmäksi. Mahdollinen kunnallisverotuksen kiristyminen syö luvattuja veronkevennyksiä ja voi hidastaa verokiilan kapenemista.

Suurin osa verokiilaan ja kaksinkertaiseen verokiilaan sisältyvistä veroista on palkkasidonnaisia, työntekijän ja työnantajan maksamia välittömiä veroja ja veroluontoisia maksuja. Työn verokiilaa kavennetaan tehokkaimmin työn verotusta keventämällä. Kotitalousvähennys on ollut täsmäase palvelujen kaksinkertaisen verokiilan pienentämisessä, mikä näkyy myös vähennyksen suosion kasvussa. Kotitalousvähennys ei kuitenkaan pienennä kaikkien palvelualueiden verokiilaa. Työn verokiila ja kaksinkertainen verokiila rasittavat ennen kaikkea työvaltaisten palvelualueiden työllisyyttä sekä palvelujen mahdollisten ostajien ja työntekijöiden ostovoimaa.

LÄHTEET

CAREY DAVID ja RABESONA JOSETTE (2002): Tax ratios on labour and capital income and on consumption. OECD Economic Studies No. 35, 2002/2. Paris, OECD.

CAREY DAVID ja TCHILINGUIRIAN HARRY (2000): Average effective tax ratios on capital, labour and consumption. Economic Department Working Papers No. 258. Paris, OECD.

HANSSON INGEMAR ja STUART CHARLES (1990): Sweden: Tax Reform in a High-Tax Environment. Luku 8 teoksessa Boskin ja McLure (toim.) (1990): World Tax Reform. San Fransisco, ICS Press.

KURJENOJA JAANA (1998): Verokiila pysyy leveänä. Verotietoa 11, Veronmaksajain Keskusliitto.

KURJENOJA JAANA (2001a): Verokiila laihdutuskuurilla. Verokiilan kehitys vuosina 1987–2002. Verotietoa 25, Veronmaksajien keskusliitto.

KURJENOJA JAANA (2001b): Kuka menetti eniten? Suomalainen perhetuki 1991–2002. Verotietoa 27, Veronmaksajien keskusliitto.

KURJENOJA JAANA (2003a): Kansainvälinen palkkaverovertailu. Verotietoa 35, Veronmaksajain Keskusliitto.

KURJENOJA JAANA (2003b): Lapsiperheiden verokurimus - lapsiperheiden verotus, lapsilisät sekä päivähoito 11 Euroopan maassa. Verotietoa 37, Veronmaksajain Keskusliitto.

KURJENOJA JAANA (2005): Suomi työn verottajana. Kansainvälinen palkkaverovertailu 2005. Verotietoa 44, Veronmaksajain Keskusliitto.

LAYARD RICHARD, NICKELL STEPHEN ja JACKMAN RICHARD (1991): Unemployment: macroeconomic performance and the labour market. Oxford, Oxford university press.

LEHTINEN TEEMU (1995): Verokiilan nousu taittuu? - keskivertotyöntekijän työvoimakustannusten verokiila vuosina 1987-1996. Verotietoa 5, Veronmaksajain Keskusliitto.

MARTINEZ-MONGAY CARLOS (2000): ECFIN's Effective tax rates. Properties and comparisons with other tax indicators. Economic Papers No. 146. European Commission.

NIILOLA KARI, VALTAKARI MIKKO, KUOSA ILKKA (2005): Kysyntälähtöinen työllistäminen ja kotitalousvähennys. Työpoliittinen tutkimus 266. Helsinki, Työministeriö.

OECD (2005): Taxing Wages 2003-2004. Paris, OECD.

OKSANEN JENNI (2005): Kulutusverotus Suomessa. Verotietoa 43, Veronmaksajain Keskusliitto.

POHJOLA MATTI (toim.)(1998): Suomalainen työttömyys. Helsinki. Taloustieto Oy.

SOURCEOECD (2005): Revenue Statistics-tietokanta. Pariisi, OECD.

TILASTOKESKUS: Ansiotasoindeksi. 31.5.2005.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ (2005a): Valtiontalouden kehukset. 11.3. 2005, Helsinki.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ (2005b): Suhdannekatsoaus heinäkuu 2005, Helsinki.

VEROHALLITUS: Maksuunpanon tilastot vuosilta 1997–2003, Helsinki.

VIITAMÄKI HEIKKI (1998): Työmarkkinoiden verokiila vuosina 1989–99. VATT-muistioita 33.

VIITAMÄKI HEIKKI (2000): Työmarkkinoiden verokiila vuosina 1990–2000. VATT-muistioita 49.

KESKIVERTOTYÖNTEKIJÄN KESKIMÄÄRÄINEN VEROASTE JA LISÄTULON RAJAVEROASTE 1987-2007**

Esimerkkikotitaloudet: OECD:n keskivertotyöntekijät (APW; Average Production Worker) Suomen osalta. Veroihin sisällytetty seuraavat verot ja veroluonteiset maksut: valtion tulovero, kunnallisvero, kirkollisvero, kansaneläkemaksu, sairausvakuutusmaksu, työntekijöiden TEL-maksu, palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu.

Veroaste lasketaan keskiarvona yksinäisen tulonsaajan ja kahden aikuisen sekä kahden lapsen tapauksista. Myös jälkimmäisessä tapauksessa perheessä on vain yksi tulonsaaja, jonka tulot ovat samat kuin yksinäisellä tulonsaajalla.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006**	2007**
Palkkatulo, euroa	13461	14649	16020	17575	18241	19324	19655	20505	22290	23049	23650	23765	24623	25834	26996	27681	28551	29449	30480	31242	32023
Veroprosentti																					
yksinäinen	34,2	35,5	34,0	33,0	31,7	35,1	35,7	37,2	38,0	37,6	35,9	35,5	34,8	34,7	33,5	32,6	32,1	31,3	31,5	30,8	30,2
puolisot + 2 lasta	28,4	30,1	26,3	25,6	24,4	27,4	29,5	37,2	38,0	37,6	35,9	35,5	34,8	34,7	33,5	32,6	32,1	31,3	31,5	30,8	30,2
Keskiarvo	31,3	32,8	30,2	29,3	28,1	31,3	32,6	37,2	38,0	37,6	35,9	35,5	34,8	34,7	33,5	32,6	32,1	31,3	31,5	30,8	30,2
Marginaaliveroprosentti																					
yksinäinen	49,9	50,1	52,8	50,2	49,4	51,9	52,1	53,8	53,1	52,2	50,7	50,4	49,9	49,3	48,1	47,1	46,8	45,6	45,1	44,7	44,5
puolisot + 2 lasta	49,9	50,1	46,8	45,0	43,5	51,9	52,1	53,8	53,1	52,2	50,7	50,4	49,9	49,3	48,1	47,1	46,8	45,6	45,1	44,7	44,5
Keskiarvo	49,9	50,1	49,8	47,6	46,5	51,9	52,1	53,8	53,1	52,2	50,7	50,4	49,9	49,3	48,1	47,1	46,8	45,6	45,1	44,7	44,5

* palkkatulo vuosille 2005-2007 on laskettu vuoden 2004 tulon perusteella olettaen seuraavat vuosittaiset tulomuutokset: 2005 muutos 3,5% sekä 2006 ja 2007 2,5% (Valtiovarainministeriö 2005).

PALKANSAAJIEN TULOVEROPERUSTEITA 1991-2005

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Palkansaajan työeläkemaksu 1) 2)	0,00 %	0,00 %	3,00 %	3,00 %	4,00 %	4,30 %	4,50 %	4,70 %	4,70 %	4,70 %	4,50 %	4,40 %	4,60 %	4,60 %	4,60 %
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu 1)	0,00 %	0,00 %	0,20 %	1,87 %	1,87 %	1,50 %	1,50 %	1,40 %	1,35 %	1,00 %	0,70 %	0,40 %	0,20 %	0,25 %	0,50 %
Tulonhankkimisvähennys, osuus tulosta	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %				
enimmäismäärä	353,2	353,2	353,2	353,2	252,3	252,3	302,7	302,7	353,2	403,7	454,1	460	590	620	620
Työmatkakuluvähennys, omavastuu	336,4	336,4	336,4	336,4	420,5	420,5	420,5	504,6	504,6	504,6	504,6	500	500	500	500
enimmäismäärä	2691,0	2691,0	2691,0	2691,0	2691,0	2691,0	2691,0	3363,8	3868,3	4709,3	4709,3	4700	4700	4700	4700
Yksinhuoltajavähennys kunnallisverotuksessa	2102,3	2102,3	2102,3												
Elatusvelvollisuusvähennys, täysi määrä	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	80	80	80	80
osuus elatusmaksuista	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,5 %	12,50 %	12,50 %	12,50 %	12,50 %
Lapsivähennys kunnallisverotuksessa jokaisesta lapsesta	1766,0	1766,0	1766,0												
Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa (jos perheessä on 3-7 v. lapsi)	2220,1	2220,1	1412,8												
Keskimääräinen kunnallisveroprosentti	16,62 %	16,88 %	17,20 %	17,53 %	17,53 %	17,51 %	17,42 %	17,53 %	17,60 %	17,65 %	17,67 %	17,78 %	18,04 %	18,12 %	18,30 %
Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys, alaraja	3363,8	3363,8	3363,8	3363,8	3363,8	3363,8	2522,8	2522,8	2522,8	2522,8	2522,8	2500	2500	2500	2500
osuus alarajan ylittävistä tuloista	14 %	10 %	10 %	5 %	5 %	5 %	20 %	20 %	20 %	20 %	35 %	35 %	40 %	47 %	49 %
tuloraja												7232	7230	7230	7230
osuus tulorajan ylittävistä tuloista												10 %	14 %	23 %	26 %
enimmäismäärä	470,9	336,4	336,4	336,4	336,4	336,4	925,0	925,0	1446,4	1648,2	1648,2	2140	2550	3550	3850
yläraja	10091,3	10091,3	10091,3	13455,0	13455,0	13455,0	7232,1	7232,1	12614,1	12614,1	12614,1	12600	14000	14000	14000
alenema ylärajan ylittävistä tuloista	14 %	10 %	10 %	5 %	5 %	5 %	2 %	2 %	3 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	4,0 %	4,0 %
Kunnallisverotuksen perusvähennys, enimmäismäärä	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480,1	1480	1480	1480	1480
alenema enimmäismäärän ylittävistä tuloista	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %
Sairausvakuutusmaksu	1,70 %	2,20 %	1,90 %	1,90 %	1,90 %	1,90 %	1,90 %	1,90 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %
korotetun maksun tuloraja	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0	13455,0				
maksun korotus tulorajan ylittävistä tuloista	1,00 %	1,50 %	1,50 %	1,90 %	1,90 %	1,45 %	0,45 %	0,45 %							

PALKANSAAJIEN TULOVEROPERUSTEITA 1991-2005, jatkuu

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kansaneläkevakuutusmaksu	1,55 %	3,05 %	1,80 %	1,55 %	0,55 %										
Keskimääräinen kirkollisveroäyriin hinta	1,28 %	1,28 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,33 %
Korkovähennys (vuoteen 1992)															
omavastuu	185,0	252,3													
vähennyskelpoinen osuus omavastuun ylittävistä koroista	80 %	75 %													
enimmäismäärä, yksinäinen	3363,8	3363,8													
enimmäismäärä, puoliset	4036,5	4372,9													
lapsikorotus (enintään kahdesta lapsesta)	588,7	672,8													
muun kuin asunovelan koroista enintään, yksinäinen	840,9	588,7													
muun kuin asunovelan koroista enintään, puoliset	1513,7	1009,1													
Alijäämähyvyitys (vuodesta 1993)															
hyvyitys verosta (=pääomatulojen veroprosentti)			25 %	25 %	25 %	28 %	28 %	28 %	28 %	29 %	29 %	29 %	29 %	29 %	28 %
kulutusluottojen koroista enintään			168,2	84,1											
hyvityksen enimmäismäärä			1345,5	1345,5	1345,5	1345,5	1345,5	1345,5	1345,5	1345,5	1400	1400	1400	1400	1400
lapsikorotus (enintään kahdesta lapsesta)			336,4	336,4	336,4	336,4	336,4	336,4	336,4	336,4	350	350	350	350	400
Ylimääräinen korkovähennys verosta, osuus vuoden 1992 koroista 3)			17,50 %	15,00 %	12,50 %	5,00 %	5,00 %	5,00 %	5,00 %						
Kotitalousvähennys 4)															
omavastuu												100	100	100	100
osuus työkorvauksesta								40 %	40 %	40 %	40 %	40 %	60 %	60 %	60 %
veronmaksajakohtainen enimmäismäärä								840,9	840,9	840,9	840,9	900	1150	1150	1150

1) Pidätetään suoraan palkasta, on verovähennyskelpoinen.

2) Alle 53-vuotias työntekijä.

3) Maksimivähennys, mikäli tulot vuonna 1993 vähintään 160000 mk, yksinäisen enimmäismäärä 25000 mk ja puolisoitten 40000 mk, lapsikorotus 5000 mk enintään kahdesta lapsesta.

4) Kotitalousvähennys astui voimaan kokeiluluonteisena lokakuussa 1997 Etelä- ja Pohjois-Suomessa. Koko maassa se tuli voimaan vuonna 2001.

PALKANSAAJIEN TULOVEROPERUSTEITA 1991-2005; VALTION TULOVEROASTEIKKO

1991-1993:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	1997:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	2001:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	2005:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti
	6727,5 8,4 7 %		7568,5 8,4 6 %		0 0 0,0 %		0 0 0,0 %
	9418,5 196,8 17 %		10259,5 169,9 16 %		11100,4 8,4 14,0 %		12000 8 10,5 %
	11773,2 597,1 21 %		12782,3 573,5 20 %		14296,0 455,8 18,0 %		15400 365 15,0 %
	16482,4 1586,0 27 %		18164,3 1649,9 26 %		19678,0 1424,6 24,0 %		20500 1130 20,5 %
	25900,9 4129,0 33 %		28591,9 4361,1 32 %		30946,6 4129,0 30,0 %		32100 3508 26,5 %
	46251,7 10844,8 39 %		50456,4 11357,7 38 %		54661,1 11243,4 37,0 %		56900 10080 33,5 %
1994:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	1998:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	2002:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti		
	6895,7 8,4 7 %		7736,6 8,4 6 %		0 0 0,0 %		
	9586,7 196,8 17 %		10427,7 169,9 16 %		11500 8 13,0 %		
	11941,3 597,1 21 %		13118,7 600,4 20 %		14300 372 17,0 %		
	16818,8 1621,3 27 %		18500,7 1676,8 26 %		19700 1290 23,0 %		
	26405,5 4209,7 33 %		29096,5 4431,8 32 %		30900 3866 29,0 %		
	47092,6 11036,5 39 %		51465,5 11589,8 38 %		54700 10768 36,0 %		
1995:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	1999:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	2003:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti		
	7063,9 8,4 7 %		7904,8 8,4 5,5 %		0 0 0,0 %		
	9754,9 196,8 17 %		10595,8 156,4 15,5 %		11600 8 12,0 %		
	12109,5 597,1 21 %		13455,0 599,6 19,5 %		14400 344 16,0 %		
	17155,2 1656,7 27 %		18837,0 1649,1 25,5 %		20000 1240 22,0 %		
	26910,1 4290,5 33 %		29601,1 4393,9 31,5 %		31200 3704 28,0 %		
	47933,6 11228,2 39 %		52474,6 11599,1 38,0 %		55200 10424 35,0 %		
1996:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	2000:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti	2004:	vero rajalla, alaraja, € € prosentti		
	7232,1 8,4 7 %		8005,7 8,4 5,0 %		0 0 0,0 %		
	9923,1 196,8 17 %		10696,8 143,0 15,0 %		11700 8 11,0 %		
	12277,7 597,1 21 %		13623,2 581,9 19,0 %		14500 316 15,0 %		
	17491,5 1692,0 27 %		19005,2 1604,5 25,0 %		20200 1171 21,0 %		
	27414,6 4371,2 33 %		29937,5 4337,6 31,0 %		31500 3544 27,0 %		
	48774,5 11420,0 39 %		52979,2 11480,5 37,5 %		55800 10105 34,0 %		

TULOVEROASTEIKON RAJOJEN TODELLINEN MUUTOS 1995-2005 VERRATTUNA ANSIOKEHITYKSEN MUKAAN LASKETTUIHIN RAJOIHIN:

Alaraja 1995	Alaraja 2005	Muutos
7063,9	0	-100,0%
9754,9	12000	23,0%
12109,5	15400	27,2%
17155,2	20500	19,5%
26910,1	32100	19,3%
47933,6	56900	18,7%

Alaraja 2000	Alaraja 2005	Muutos
8005,7	0	-100,0%
10696,8	12000	12,2%
13623,2	15400	13,0%
19005,2	20500	7,9%
29937,5	32100	7,2%
52979,2	56900	7,4%

Ansiotason Ansiotason Asteikkorajojen
muutosta muutos "jälkeenjääneisyys" 2)
vastaava alaraja 1995-2005*
2005* 1)

13893	42,4%	-13,6%
17246	42,4%	-10,7%
24432	42,4%	-16,1%
38324	42,4%	-16,2%
68265	42,4%	-16,6%

Ansiotason Ansiotason Asteikkorajojen
muutosta muutos "jälkeenjääneisyys" 2)
vastaava alaraja 2000-2005*
2005* 1)

12898	20,6%	-7,0%
16426	20,6%	-6,2%
22916	20,6%	-10,5%
36097	20,6%	-11,1%
63880	20,6%	-10,9%

1) Vuosien 1995 ja 2000 asteikkorajoja korotettu yleistä ansiotason nousua vastaavasti.

2) Todellisten asteikkorajojen ero verrattuna ansiotason mukaan laskettuihin rajoihin vuonna 2005.

TYÖNANTAJAN SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT 1987-2007*

Yksityisen työnantajan keskimääräiset maksut, prosenttia.

Kesken vuotta muuttuneet maksut arvioitu vuosikeskiarvona.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
kansaneläkevakuutusmaksu 1)	4,31	4,32	4,37	3,88	2,64	2,40	2,80	3,20	3,10	3,19	3,17	3,19	3,15	3,09	2,82	2,31	2,20	2,20	2,22	1,60	1,60
sairausvakuutusmaksu	0,95	1,20	1,37	1,45	0,95	0,95	1,45	1,45	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60	1,61	1,61	1,60	2,09	2,09
työttömyysvakuutusmaksu 2)	1,30	1,20	0,85	0,60	1,40	3,70	5,70	5,40	4,50	2,90	2,91	2,81	3,19	2,88	2,58	2,10	1,93	1,94	2,17	2,17	2,17
tapaturma- ja ryhmä- henkivakuutusmaksu	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,30	1,30	1,30	1,30	1,50	1,60	1,40	1,40	1,30	1,30	1,18	1,18	1,18	1,18	1,18
muut kuin TEL yhteensä	7,76	7,92	7,79	7,13	6,19	8,25	11,25	11,35	10,50	8,99	9,18	9,20	9,34	8,97	8,30	7,31	6,93	6,94	7,17	7,04	7,04
TEL	13,00	13,80	14,90	16,90	16,90	14,40	15,50	15,60	16,60	16,80	16,70	16,80	16,80	16,80	16,60	16,70	16,80	16,80	16,80	16,90	17,00
yhteensä	20,76	21,72	22,69	24,03	23,09	22,65	26,75	26,95	27,10	25,79	25,88	26,00	26,14	25,77	24,90	24,01	23,73	23,74	23,97	23,94	24,04
normaali työttömyysvakuutusmaksu 2)							21,11	21,61	22,66	22,93	23,01	23,23	26,80	26,34	25,42	24,61	24,25	24,25	24,25	24,22	24,32
alennettu työttömyysvakuutusmaksu 2)							21,10	21,58	22,62	22,90	22,98	23,20	23,85	23,79	23,12	22,61	22,40	22,40	22,40	22,37	22,47

1) Yksityisten työnantajien keskiarvot. Lähde: Valtiovarainministeriö.

1995-30.6.2000 I maksuluokka 2,4 %, II luokka 4,00 %, III luokka 4,90 %. 1.7.2000-28.2.2002 maksuluokkia vastaavat prosentit olivat 2,00, 4,00 ja 4,90.

1.3.2002-31.12.2004 maksuluokkia vastaavat prosentit ovat 1,35, 3,55 sekä 4,45. Vuodelle 2005 maksuluokkiin väliaikainen 0,016%-yks. korotus.

I maksuluokka: uudet yritykset, muut kuin liiketoimintaa harjoittavat yritykset sekä liiketoimintaa harjoittavat työnantajat, joiden poistot ovat enintään

50500 €tai alle 10 % palkoista. II maksuluokka: liiketoimintaa harjoittavat työnantajat, joiden poistot ylittävät 50500 €ja ovat 10-30 % palkoista.

III maksuluokka: liiketoimintaa harjoittavat työnantajat, joiden poistot ylittävät 50500 €ja ovat yli 30 % palkoista.

2) Vuoden 1993 puolivälistä alkaen maksu on porrastettu. Taulukossa on arvio kunkin vuoden keskimääräisestä maksusta.

1.7.1993 alkaen yleinen maksu oli 6,00%, kuitenkin palkkasumman ensimmäisen miljoonan markan osalta 3,75 % ;

1.1.1994 alkaen vastaavat maksut olivat 6,30% / 3,00% ; 1.1.1995 alkaen maksu on 6,10%, kuitenkin

ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta 2,00% ; 1.1.1996 alkaen vastaavat maksut ovat

4,00% / 1,00%, 1.1. 1998 alkaen ne ovat 3,9% / 0,9%, 1.1.1999 alkaen 3,85/0,9, 1.1.2000 alkaen 3,45/0,9 ja 1.1.2001 alkaen 3,1/0,8.

Vuonna 2002 palkkasumman 840.940 ensimmäisen euron osalta 0,7%, muuten 2,7% ja 1.1.2003 0,6% ja 2,45%.

Vuonna 2004 tulorajat ovat samat kuin 2002 ja 2003, porrastus 0,6/2,5. Vuonna 2005 maksut ovat 0,7/2,8%.

KOTITALOUKSIEN KULUTUKSEEN KOHDISTUVAT VÄLILLISET VEROT 1987-2007**

1. VEROKERTYMÄT, euroa

Lähde: Valtion tilinpäätökset, talousarviot ja lisätalousarviot.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006**	2007**
1 liikevaihto- / arvonlisävero	5599	6269	7333	7658	7170	6729	6273	6335	6213	7081	7669	8352	8969	9470	9777	9756	10264	10606	11008	11393	11792
kotitalouksien osuus 1)	3695	4137	4840	5054	4732	4574	4552	4879	5061	5282	6032	6381	6604	7137	7254	7543	7905	8284	8682	9099	9535
2 apteekkimaksu	29,8	34,6	39,5	45,9	49,3	58,2	57,9	58,2	60,0	65,8	70,6	75,5	79,0	85,1	93,3	103,1	108,2	113,0	115,0	118,5	122,0
3 valmisteerot	2023,8	2344,4	2540,1	2915,4	3101,4	3113,5	3429	3526,7	3672,4	3903,6	4144,2	4412,1	4534,7	4449	4572	4729	4858	4612	4597	4735	4877
4 - vähennettävät valmisteerot	70,1	45,1	28,6	58,2	98,1	127,7	131,7	85,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 auto-, moottoripyörä- ja ajoneuvoverot	661,48	817,23	915,78	696,8	400,29	334,19	270,61	449,9	627,68	794,02	897,96	1261,2	1423,2	1459	1357	1474	1365	1748	1736	1788	1842
6 Oy Alko Ab:n ylijäämä	141,3	197,8	242,4	201,8	239,2	252,5	190,6	114,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7 tilausl.+televero	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,2	18,7	81,6	96,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8 muut yht. = 2+(3-4)+5+6+7	2786	3349	3709	3802	3692	3666	3835	4146	4456	4763	5113	5749	6037	5993	6023	6307	6331	6473	6448	6642	6841
kotitalouksien osuus 2)	2229	2679	2967	3041	2954	2956	2964	3205	3642	3646	4027	4252	4495	4741	4452	4720	4947	5120	5366	5623	5893
9 muut kulutusverot / ALV = 8 / 1, prosenttia	60,3	64,8	61,3	60,2	62,4	64,6	65,1	65,7	72,0	69,0	66,8	66,6	68,1	66,4	61,4	62,6	62,6	61,8	61,8	61,8	61,8

2. KOTITALOUKSIEN KULUTUKSEN KESKIMÄÄRÄINEN VÄLILLINEN VEROSISÄLTÖ, prosenttia

10 LVV/ALV, osuus kulutusmenoista 3)	11,1	11,2	12,0	12,0	11,0	10,7	10,4	10,8	10,8	10,7	11,6	11,5	11,4	11,6	11,2	11,1	11,1	11,1	11,2	11,2	11,2
11 kaikkien kulutusverojen osuus kul.menoista = 10 * (1 + 9)	17,7	18,5	19,3	19,2	17,9	17,6	17,2	17,8	18,6	18,1	19,3	19,2	19,2	19,2	18,0	18,0	18,0	18,0	18,1	18,1	18,2
12 kul.verojen osuus verottomasta hinnasta = 11 / (100% - 11)	21,6	22,7	23,9	23,8	21,8	21,3	20,8	21,7	22,8	22,1	24,0	23,8	23,8	23,8	22,0	21,9	22,0	22,0	22,1	22,1	22,2

- 1) Vuosina 1987-1991 kotitalouksien välittömäksi osuudeksi verotuotosta arvioitu liikevaihtoverojärjestelmässä 66% (Lehtinen 1995). Vuoden 1994 arvio perustuu 50%:sti lvv-järjestelmään ja 50%:sti alv-järjestelmään. Vuodet 1992-1995 perustuvat TK:n panos-tuotos -taulukoihin. Vuodet 1996-2002 perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin ja vuodet 2003-2007 ovat arvioita.
- 2) 1987-1991 suhteellinen osuus lueteltujen verojen kertymästä 80%. Arvio perustuu vuotta 1990 koskevaan panos-tuotos -laskelmaan, jonka perusteella kotitalouksiin välittömästi kohdistuvien muiden välillisten verojen määrä oli noin 18 mrd.mk (Lehtinen 1995). 1992-1995 perustuvat Tilastokeskuksen panos-tuotos -taulukoihin vuosilta 1992-1993 sekä 1995. Vuodet 1996-2002 perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin ja vuodet 2003-2007 ovat arvioita.
- 3) Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpito.

Verotietoa sarjassa aikaisemmin ilmestynyt:

17. **Sirkka Autio: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 1999** 8.6.1999, saatavana myös englanninkielisenä
18. **Kansalaisten mielipiteet keväällä 1999 verotuksesta ja tulopolitiikasta,**
Mielipidetutkimus 29.6.1999
19. **Elisa Riihimäki: Sitkeästi korkea verokiila.** Laskelmia palkansaajien tuloverotuksen ja työvoimakustannusten verokiilan kehityksestä 27.1.2000
20. **Sirkka Autio: Eläkkeet, verot ja ostovoima.**
Esimerkkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja eläketulon ostovoiman kehityksestä vuosina 1991-2000. 5.4.2000
21. **Elisa Riihimäki: Kuntien verot Suomen maakunnissa.**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa. 9.5.2000
22. **Sirkka Autio: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2000.** 30.5.2000
23. **Kansalaisten mielipiteet keväällä 2000 ajankohtaisista kunnallisverotuksen ja kunnallistalouden kysymyksistä:**
Kuntalaiset eivät tingi palveluista 21.6.2000
24. **Jaana Kurjenoja: Tulovero lääkkeenä kannustinloukuun**
Laskelmia verojen, tulonsiirtojen ja palvelumaksujen vaikutuksista esimerkkiperheiden käytettävissä oleviin tuloihin. 13.12.2000
25. **Jaana Kurjenoja: Verokiila laihdutuskuurilla.** Verokiilan kehitys vuosina 1987-2002.
26. **Sirkka Autio, Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2001.**
27. **Jaana Kurjenoja: Kuka menetti eniten?** Suomalainen perhetuki 1991-2001. 2.10.2001
28. **Jaana Kurjenoja: Perhetuen kansainvälinen vertailu** 7.11.2001
29. **Jaana Kurjenoja: Työn verotuksen kehittämisen taloudellisia lähtökohtia** 5.4.2002
30. **Päivi Kaarlela: Eläketulojen verotus ja nettoeläkkeiden ostovoima vuosina 1991-2002** 24.4.2002
31. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2002** 16.5.2002
32. **Päivi Kaarlela: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2002.**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2002. 20.8.2002
33. **Jaana Kurjenoja: Tehoton verojärjestelmä?**
Analyysi Suomen ja 16 OECD-maan verotuoista. 22.10.2002
34. **Jaana Kurjenoja: Ei halpaa huvia - vieläkään**
Laskelmia työn kustannuksista, verokiilasta ja palkkojen ostovoimasta. 5.2.2003
35. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2003.** 4.6.2003
36. **Teemu Lehtinen, Jenni Oksanen: Riittäisikö yksi veroprosentti?**
Ansiotulojen verotus Suomessa vuonna 2001 ja lineaarisesti progressiivinen verojärjestelmä. 11.8.2003
37. **Jaana Kurjenoja: Lapsiperheiden verokurimus**
Lapsiperheiden verotus, lapsilisät sekä päivähoito 11 Euroopan maassa. 29.9.2003
38. **Jenni Oksanen: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2004**
laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2004. 14.1.2004
39. **Jaana Kurjenoja: Kenelle työ kannattaa?**
Kannustinloukut 2004. 1.3.2004
40. **Jenni Oksanen: Eläkkeet, verot ja ostovoima**
Esimerkkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoiman kehityksestä vuosina 1991-2004. 4.5.2004
41. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2004**
Suomen asema palkkaverottajana. 31.5.2004
42. **Jaana Kurjenoja: Veropolitiikka ja verotuotot**
Tilastollinen analyysi henkilöverotuksen, arvonlisäverotuksen ja yhteisöverotuksen tuotoista 1980- 2003. 20.1.2005, 2.p 7.4.2005
43. **Jenni Oksanen: Kulutusverotus Suomessa.** 5.4.2005
44. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2005**
Suomi työn verottajana. 6.6.2005

Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy
Kalevankatu 4, 00100 HELSINKI, puhelin (09) 618 871, fax (09) 608 087
www.veronmaksajat.fi